

Kandidatuppsats i offentlig förvaltning VT16

Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet

Martina Adolfsson & Ida Olausson

Handledare: Gregg Bucken-Knapp

Examinator: Stig Montin

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Sverige och Danmarks säkerhetspolitik

*- En komparativ studie beträffande två grannländers
hållning till nuvarande säkerhetsläge*

Tack!

Den här kandidatuppsatsen är skriven vid Göteborgs Universitet under vårterminen 2016. Det har varit en lärorik, intressant och intensiv process där vi främst vill rikta vår tacksamhet till en person. Vill vi tacka vår handledare Gregg Bucken-Knapp. Med hans sakkunnighet och hjälpsamma frågor fick vi det stöd och den utmaning som krävdes att konstant utveckla och förbättra vårt arbete. Hans engagemang under handledningen uppmuntrade och utmanade oss att tänka i nya banor. Sedan vill vi även tacka Jan Peter Olausson för korrekturläsningen samt hjälpen att metodisk förklara militära termer för att grundligt sätta oss in ämnet.

Abstract

The following Bachelor's thesis is analyzing and comparing the execution of Denmark's and Sweden's present security policy. The analysis is based on prevalent theories within international relations; liberalism, realism and social constructivism in consort with an analysis tool created by Professor Wilhelm Agrell. The basis behind this study is to understand how these two neighboring countries execute their security policy when dealing with the deteriorated military security in Europe since 2014 - until the present. The foundation of this study is built on a quantitative text analysis approach. Through gathering official documents, articles, government bills and budgets, it has been observed that both Sweden and Denmark are characterized by a liberal security policy. Despite the similarity of liberal values, Denmark and Sweden execute their security policy differently. The main points that outline and help support this explanation for this political outcome are different and socially constructed contemplations of the current threat level.

Keywords: säkerhetspolitik, Sverige, Danmark, försämrat säkerhetsläge, liberalism, realism, socialkonstruktivism, NATO, EU, Wilhelm Agrell, hotbild, omvärld, handlingsmönster

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.2 Problembakgrund	5
1.3 Syfte	6
1.4 Forskningsfråga	7
1.5 Avgränsningar	7
2 Tidigare forskning och teoretiskt ramverk	9
2.1 Historisk bakgrund	9
2.2 Förklaringar till säkerhetspolitiskt agerande	10
2.3 En skakad värld	12
2.4 Centrala teorier	13
2.4.1 Realism	14
2.4.2 Liberalism	17
2.4.3 Socialkonstruktivism	21
3 Metod	24
3.1 Kvalitativ textanalys	24
3.2 Tanken bakom studiens analytiska upplägg	25
4 Empiri	27
4.1 Sverige	27
4.2 Danmark	32
5 Analys	37
5.1 Etappindelning	37
5.2 Etapp 1: Analys av Sveriges praktiserande av säkerhetspolitik	37
5.3 Etapp 1: Analys av Danmarks praktiserande av säkerhetspolitik	39
5.4 Etapp 2	41
5.4.1 Analys av omvärld	42
5.4.2 Analys av hotbild	43
5.4.3 Analys av handlingsmönster	44
5.5 Analytisk sammanfattning och nedbrytning	47
6 Slutsats	49
7 Källförteckning	52

1. Inledning

Offentlig förvaltning är ett mångfacetterat studieområde bestående av många skilda discipliner. Offentlig förvaltning kan liknas med *grenar* som gemensamt binder ihop och tillsammans kan förtydliga begrepp så som välfärd. För att förstå välfärd är det därför en god idé att bryta ner och studera disciplin för disciplin, för att således kunna bilda en helhetsuppfattning. Denna studie faller inom ramen för säkerhetspolitik - en av alla de *grenar* som gemensamt kan bidra till förståelse och förklaring till välfärdssamhället. Vi ämnar därför att bistå med mer robust och substantiell vetenskap i denna disciplin - för att underlätta en förståelse för en del av välfärden.

Försvarsmakten är i Sverige den offentliga myndighet som ägnar sig åt säkerhetspolitiska åtaganden. Motsvarande myndighet återfinns i Danmark där den går under namnet *Forsvaret*. Studiens ämne faller inom ramen för offentlig förvaltning då båda ländernas säkerhetspolitiska organ är statliga myndigheter och verksamheten således styrs av bestämmelser från riksdag och regering via regleringsbrev. Riksdag och regering är även budgetsättare för det säkerhetspolitiska organet.¹

Genom att granska säkerhetspolitisk praktik och tradition i Sverige och Danmark ämnar vi att fylla en vetenskaplig lucka inom den säkerhetspolitiska forskningen. Det försämrade säkerhetspolitiska läget (se 1.2) i Europa inspirerade oss till upprättandet av studien. En försämrad säkerhetspolitisk situation innebär förändrade krav på offentlig verksamhet och vår studie ämnar att studera säkerhetsförmågan. Den globala hotbild som idag råder väcker intresset att jämföra två till synes lika gränsliggande länder som Sverige och Danmark ur säkerhetspolitisk synpunkt, för att förstå policyskapande inom en stor offentlig myndighet som försvaret.

---

¹ Försvarsmakten. *Om myndigheten, vårt uppdrag*.

1.2 Problembakgrund

Kalla krigets efterdyningar satte spår i flera länders säkerhetspolitiska utformning då hotbilden efter kriget tog ny skepnad. Tider förändras och länders offentliga förvaltning förväntas följa utvecklingen på ett pragmatiskt sätt. Även idag står länderna och Europa inför nya globala och svåra utmaningar vilka kräver förmåga att anpassas efter.² EU – ett förbund som kan liknas en *garant* för frihet och fred i Europa - genomsyras idag av interna svårigheter och utmaningar; sommaren 2016 ska Storbritannien rösta om utträde ur EU, vilket tär på landets sammanhållning. Spanien står inför svårigheter beträffande regeringsbildandet och invånarna i Katalanien önskar att bli självständiga. Ytterligare en variabel till spänningar inom EU är den massiva flyktingvåg, där länder (som exempelvis Sverige) tagit emot ett stort antal flyktingar - samtidigt som det finns länder som försöker undvika att ta ansvar. Detta leder till *intern* frustration.³

Stigande frekvens av terroråd skakar Europas grundvalar och skapar ängslan och rädsla. Attentatet i Bryssel den 22 mars 2016 krävde 35 dödoffer och 340 människor skadades.⁴ Trots att inga allvarliga terrorattentat riktats *direkt* mot varken Danmark eller Sverige ökar hotet *indirekt*. Detta resulterade bland annat i att de nordiska länderna en vecka efter attacken i Bryssel samlades för att förhindra liknande attentat i Norden.⁵

Terrorism är dock ingen ny förekomst i Europa - 2005 utvecklade EU en strategi för sina medlemsländer med syfte att skydda medborgarna på bästa möjliga sätt. Både Sverige och Danmark har tagit del av denna strategi för att skapa ett samhälle där medborgarna kan leva i säkerhet.⁶ Den europeiska polisbyrån och EU-myndigheten, Europol, offentliglade i sin årliga rapport TE-SAT (European Union Terrorism Situation and Trend Report) att EU *troligtvis* kommer stå inför större terrorhot i framtiden - vilket skapar ytterligare incitament att undersöka hur två grannländer ställer sig till det försämrade säkerhetsläget.⁷ Både Sverige

---

² Höglund, J (2016)

³ SVT Nyheter, *FN varnar för fortsatt flyktingvåg*. (2015)

⁴ SVT Nyheter, *Löfven: En attack mot demokratiska Europa*. (2015)

⁵ Wanning, N., Johannessen, F. (2016)

⁶ Europeiska rådet, *Europeiska unionens råd. EU:s kamp mot terrorism*. (2015-07-20)

⁷ Europol. *European Union Terrorism Situation And Trend Report 2015*. s.6. (2015-07-06)

och Danmark är som sagt medlemmar i EU men Sverige är militärt alliansfria medan Danmark är medlemmar i NATO - och i kontrast till Sverige inte ett militärt alliansfritt land.⁸ Sviterna av kalla kriget medförde stora utmaningar på den säkerhetspolitiska miljön i Europa och idag ställs ytterligare krav. Detta med tanke på hoten av terrorism, spänningar gentemot Ryssland, krig i mellanöstern och uppkomsten av fler högerextremt lagda partier etc. Till skillnad från de hot kalla kriget medförde är dagens hot mer *mångfacetterade*. Mångfacetterade hot ställer högre krav på Regeringen och försvarets flexibilitet och förmåga att anpassa sig till rådande politiska oroligheter - vilket vi ämnar att studera i Sverige och Danmark.⁹

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att studera och undersöka de faktorer som legat till grund för Sveriges och Danmarks ställningstagande i dess säkerhetspolitiska utformning sedan 2014. Försvarsorganet är i Sverige en av landets största offentliga myndigheter med omkring 20 000 anställda och en budget på cirka 40 miljarder svenska kronor per år.¹⁰ Danmarks försvarsorgan har omkring 18 800 anställda och deras årliga budget till försvaret landar på cirka 7 miljarder danska kronor.¹¹ Dessa siffror illustrerar och belyser försvarets storlek och betydelse för offentlig sektor och således välfärdsstat i respektive land, vilket skapar incitamenten för denna undersökning ur perspektivet offentlig förvaltning. Försvaret är således en stor del av den offentliga verksamheten i både Sverige och Danmark - men idag ligger Sveriges Försvarsmakt på rekordlåga 1.1 procent av Sveriges BNP.¹² Det är en trend som även Danmark följt där förra årets budgetering till försvaret stod för 1.04 av landets BNP.¹³ Trots att bägge försvarsmakter omsätter miljarder av de offentliga resurserna är dagens nivå den lägsta på länge. Oavsett likheter med ett sjunkande BNP i båda länder vet vi ur historisk synvinkel att Sveriges och Danmarks säkerhetsstrategier skilt sig åt. Dock saknas det idag forskning om *hur* de ställer sig till rådande osäkra läge runt om i Europa och världen och vad bakomliggande orsaker är till detta. Denna vetenskapliga lucka ämnar vi att fylla med denna uppsats.

---

⁸ Säkerhetspolisen. *Nationellt centrum för terrorhotbedömning*.

⁹ Höglund, J. (2016)

¹⁰ Försvarsmakten. *Om myndigheten, vårt uppdrag*.

¹¹ Forsvarsministeriet. *Værnsfælles Forsvarskommando*. (2016-04-28)

¹² Försvarsmakten. *Försvarets andel av BNP*.

¹³ Ernstved-Rasmussen, P. (2016)

1.4 Forskningsfråga

- Vilka faktorer ligger till grund för Sverige och Danmarks val av utformning i deras säkerhetspolitik?

1.5 Avgränsningar

Det finns ett flertal bakomliggande orsaker till att vi valt Sverige och Danmark och bortsett från övriga nordiska länder. Sverige och Danmark är ur många aspekter jämbördiga - exempel på deras liknande drag är deras geografiska position samt prägel på välfärdsstat. Sverige och Danmark är båda medlemmar i EU till skillnad från Norge och Island, vilket är en central anledning till att vi filtrerat bort dessa. Det mest centrala motivet till bortfiltrering av Finland är deras långa territoriella gräns till deras landsgranne Ryssland - något som influerar och påverkar deras säkerhetspolitik på ett sätt som inte går att likna övriga nordiska länder.¹⁴

Vi har i uppsatsen valt en avgränsad tidsperiod; studien utgår från år 2014 fram tills stunden uppsatsen skrivs (vår 2016). Vår främsta motiv att utgå från 2014 och framåt baseras på att den svenska regeringen 2014 konstaterade att säkerhetsläget i närområdet *försämrats* och Danmark är medräknat i denna omnejd. I takt med fastställandet av ett försämrat säkerhetsläget har också resurser och handlingsplaner vidtagits för att anpassa försvaret efter rådande situation - något som skapar ytterligare incitament för att undersöka huruvida de båda länderna ställer sig inför rådande förändring beträffande säkerhet.¹⁵

Begreppet *säkerhetspolitik*

För att göra studien konsekvent krävs en distinktion av begreppet *säkerhetspolitik* och i uppsatsen används Professor Nils Andréns definition. Andréns har varit verksam vid Försvarets forskningsanstalt och som styrelseordförande vid Utrikespolitiska Institutet. I boken *Säkerhetspolitik* (1997) konstaterar Andréns att den internationella politikens huvudsakliga aktörer består av *stater*, vilket resulterar i att man vanligtvis hänvisar till

---

¹⁴ Finlands Ambassad. (2016)

¹⁵ Personlig kontakt med Marie Tisäter 25-04-16 vid Försvarmakten Högkvarteret

begreppet säkerhetspolitik när man talar om nationell säkerhetspolitik. Själva begreppet definierar Andrén som följande:

“Nationell säkerhetspolitik är en sammanfattande beteckning på en stats politiskt styrda aktiviteter i syfte att kunna förverkliga sina mål också i situationer där den ställs inför hot från andra aktörer, särskilt från andra stater, i det internationella systemet”¹⁶

Andrén gör ytterligare en distinktion och påpekar att det i realiteten finns fall som är problematiska att placera i *säkerhetspolitiska fack*. Åtgärder som vidtagits av bland annat större företag eller kraftfulla opinionsgrupper i samhället passar inte in i hans definition av säkerhetspolitik - men kan i praktiken få betydelse av *säkerhetspolitisk karaktär*. För att klargöra detta skiljer Andrén på två olika typer av säkerhetspolitik - *direkt* och *total* säkerhetspolitik. Den direkta säkerhetspolitiken avser de handlingar som har “direkt säkerhetspolitisk avsikt” och den totala säkerhetspolitiken karakteriserar de handlingar som *både* direkt och indirekt har verkan på en stats säkerhet gällande hot - oavsett uppkomst. Det betyder att den totala inkluderar samtliga åtgärder av säkerhetspolitisk karaktär som sker i samhället - oavsett aktör.¹⁷ Ytterligare en avgränsning som gjorts berör den *direkta* säkerhetspolitiken - vilket är den som studerats, då det de facto är den som ligger till grund för det säkerhetspolitiska utformande staterna står för - något som är centralt för den här studien.

---

¹⁶ Andrén N, (1997) s 15-16. (Citatet på s 16.)

¹⁷ Andrén N, (1997) s 17-18, 28.

2. Tidigare forskning och teoretiskt ramverk

Forskning kring Sverige och Danmarks säkerhets- och försvarspolitik har genom tiderna främst fokuserat på dess historiska utveckling efter andra världskriget, samt hur säkerhetspolitiken förhöll sig till sviterna från kalla kriget. Forskningstraditionen inom området har ett *glapp* - nutida säkerhetspolitiska läge är inte lika omfattande. Vi ämnar att med denna uppsats fylla detta tomrum. En historisk överblick ges i 2.1 för att ge förståelse till *varför* rådande situation är en följd av både historiska och nutida händelser. Trots att ansatsen till uppsatsen utgår från den politik som bedrivits de två senaste åren, kommer föreliggande forskning beträffande säkerhetspolitikens utveckling också utgöra viktig grund för att ge robust substans och introducerande bild av ämnet.

2.1 Historisk bakgrund

Många faktorer pekar på att Sverige och Danmark *teoretiskt* skulle antas arbeta på liknande sätt i deras säkerhetspolitik då tydliga politiska likheter finns. Ländernas form av välfärdsstat (heltäckande), deras medlemskap i Europeiska Unionen, statsskick samt att båda ländernas arbetsmarknad byggts upp och genomsyras av snarlika riktlinjer är ytterligare faktorer. Perioden 1970-talet fram till starten på 1990-talet var Sverige och Danmark enhetliga i flera politiska grenar. Dock började länderna med tiden gå åt olika håll i allt fler politiska inriktningar. Danmarks politik blev i takt med 1990-talets start allt mer restriktiv i förhållande till Sveriges som i kontrast var *öppen*, exempelvis i deras migrationspolitik.¹⁸

Intresset för ett upprättande av försvarsförbund inom nordiska landsgränser har historiska rötter; andra världskrigets slut ledde till ömsesidig och robust vilja till samarbete mellan de nordiska länderna. Kalla krigets konsekvenser (exempelvis Danmarks och Norges medlemskap i NATO) framkallade en kylig relation länderna emellan och resulterade i att intresset i stort sätt fallerade. Initiativ för samarbete lades således på is. På senare år - först efter kalla krigets slut - har intresset åter väckts till liv och samarbete nordiska länder emellan är aktuellt och av ömsesidigt intresse.¹⁹

---

¹⁸ Green-Pedersen, C., Odmalm, P. (2008). s 367

¹⁹ Säkerhetspolitik. *Nordiskt försvarssamarbete*. (2010-07-28)

En allomfattande inställning beträffande att beväpnad kamp *inte* löser någon form av konflikt råder idag i Sverige och Danmark (och resterande delar av Skandinavien). Varken Sverige eller Danmark *eftersträvar* att starkt engageras i krigföring.²⁰ Viktigt att påpeka är att Danmark mycket riktigt är medlemmar i NATO, men till skillnad från många andra medlemsländer är de medlemmar med särskilda restriktioner och på specifika grunder.²¹

Uppsatsen vilar på litteratur av forskare vars forskning genomgående fokuserat på likartade dicipliner; hur beslutsprocesser kan förklara aktörers agerande i utförandet av säkerhetspolitik. Verk av Katarina Brodin lägger grunden för det analyschema (Agrells) som används i denna uppsats. Brodin har i sin avhandling från 1977, "*Studiet av utrikespolitiska doktriner - teori om två tillämpningar*", studerat betydelsen av deklarerade doktriner i förhållande till utrikes- och försvarspolitik. Brodins forskning inom säkerhetspolitik har syftat till att klargöra och minimera eventuella förlägenheter beträffande politisk framtidsplanering.²²

2.2 Förklaringar till säkerhetspolitiskt agerande

Katarina Brodin har i sin doktrinsforskning utgått från ett *rationellt aktörsperspektiv* och en forskare som byggt vidare på hennes teorier är historikern Wilhelm Agrell. Agrell har studerat den svenska försvarsdoktrinen under efterkrigstiden och bland annat publicerats i "*Alliansfrihet och atombomber - kontinuitet och förändring i den svenska försvarsdoktrinen från 1945 till 1982*". Trots Agrells fokus på efterkrigstiden kan hans teorier och analyschema tillämpas för att studera aktörsbeteenden i dagens säkerhetspolitik.²³

Agrell har i sin forskning identifierat utgångspunkter som är betydande för att kunna redovisa *varför* olika händelseförlopp fått givna konsekvenser. Agrell har utgått från tre centrala element; *världsbild*, *hotbild* och *handlingsmönster* och utifrån dessa har han konstruerat ett analyschema. I konstruktionen av analyschemat har Agrell utgått från Brodins forskning för att möjliggöra analys av säkerhetspolitiska ställningstaganden och valda riktlinjer.²⁴ Agrells

---

²⁰ Neumann, I. B. (1996). s 428-429

²¹ Nyberg, R. (1984). s 59-75

²² Brodin, K (1971). s 8ff

²³ Agrell, W (1985). s 24

²⁴ Agrell, W (1985). s 24

schema delas in i tre kategorier. Här nedan återges de i originalform från hans verk “*Alliansfrihet och atombomber - kontinuitet och förändring i den svenska försvarsdoktrinen från 1945 till 1982*” :

- “ - *Världsbilder*, dvs föreställningar om den internationella miljön
- *Hotbilder*, dvs föreställningar om hur det ut denna miljö kan uppkomma konflikter och hur dessa kan beröra det egna landet och dess intressen
- *Handlingsmönster* för hur landet bör motverka dessa hot och främja sina intressen.”²⁵

Det bör påpekas att Agrells föreställning och tankar kring *handlingsmönster* i analys-schemat inkluderar den uppfattning av säkerhetspolitiskt agerande som Andrén definierat; att de politiska åtgärder en stat vidtar för att förhålla sig till en hotbild.²⁶

Precis som Harvardprofessorn Graham T. Allison i “*Essence of Decision - Explaining the Cuban Missile Crisis*” har Agrell försökt identifiera och skapa en bild av hur en beslutsprocess varierande karaktärsdrag kan leda fram till en förklaring av ett händelseförlopp. Allison var en av de första som utifrån ett akademisk perspektiv försökte skildra ett politiskt händelseförlopp.²⁷ Utifrån Allisons arbete och hans modeller för undersökning av beslutsfattande, fastslår Agrell att det är fullt möjligt att förklara beslutsprocesser ur ett akademiskt perspektiv - oavsett vilken samhällsnivå det gäller.²⁸

Den forskningskategori där både Agrell, Allison och Brodin faller in i kan sammanfattas som en forskningstradition där fokus legat på att finna *förklaringar* till säkerhetspolitiskt agerande - med *utgångspunkt på beslutsprocessen*. Beslutsprocesser som studerats inkluderar agerande av individer såväl som grupper och hur dessa tolkar och uppfattar sin omvärld. Utifrån dessa premisser lägger forskningen sammanfattningsvis fokus på hur aktörer beslutar och implementerar, med hänsyn till deras tolkningförmåga av olika situationer.²⁹

2.3 En skakad värld

---

²⁵ Agrell, W (1985). s 24

²⁶ Kronvall, O (2003). s 55

²⁷ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 40

²⁸ Agrell, W (1985). s 27

²⁹ Kronvall, O (2003). s 55

Rådande läge i Europa ställer skarpa krav på nationers förmåga att anpassa och försvara sig. Sedan kalla krigets slut, då hot om eventuell involvering i konflikt stormakter emellan rådde, har Europas länder haft tid att ompröva och förändra sin säkerhetspolitik för att anpassa sitt försvar till rådande situationer. Trots liknande förutsättningar har Sverige och Danmark - två till synes lika länder - valt olika riktningar av säkerhetspolitisk utveckling. Redan efter kalla krigets slut särskiljdes deras försvarsstrategier åt: Danmark beslöt sig för att den fjärde april 1949 ansluta sig till NATO samtidigt som Sverige valde att fortskrida sin *neutralitetspolitik* som sedan länge varit ett etablerat faktum. Tiden innan båda världskrigen hade Sverige genomgått en sekellång epok av fred och under de båda världskrigen ställde Sverige sig neutralt.³⁰

Danmarks val att inte vara alliansfria och deras inträde i NATO gav uppskov till vissa spänningar gentemot Sovjetunionen. Med hänsyn till detta tillämpades vissa restriktioner i Danmarks medlemskap; de skulle inte tillåta utländska trupper att basera sig i Danmark och de skulle inte heller inneha kärnvapen. Som medlem ställdes också förpliktelser på Danmark, bl a att modernisera och expandera försvaret vilket ledde till uppkomsten av nya militära anläggningar i form av två fort; Stevnfortet och Langelandsfortet. Säkerhetsgarantin och det militära stödet var starka argument för Danmarks inträde i organisationen 1949 - argument som de fasthåller vid än idag³¹

Den svenska neutraliteten har blivit omtvistad och frekvent omnämnd i forskning om svensk säkerhetspolitik. Kjell Engelbrekt ponerar i sin artikel "*Den sjuttonde alliansmedlemmen*" (1999) att Sveriges strikta neutralitet under och efter kalla kriget kan ifrågasättas. För att stödja teorin hänvisar Engelbrekt till tre revisionistiska underkategorier. 1. I boken "*Säkerhetspolitik*" (1997) skriver Nils Andrén att Sverige hade hemliga band till olika NATO-länder som ett sista alternativ att undvika uteblivet militärt bistånd och en garant för att klara ett angrepp från Sovjetunionen.³² 2. Engelbrekt presenterar en tolkning av "*dubbelpolitik*" som kan ses som mer radikal. Sverige bedrev en säkerhetspolitik präglad av en *öppen* och *dold* retorik. Den öppna anspelar på Sveriges val att inte ingå i en allians och

---

³⁰ Engelbrekt, K. (1999). s 62

³¹ Langelandsfortet. *Danmarks vej til NATO*.

³² Engelbrekt, K. (1999). s 63-64

den dolda består av Sveriges relation till NATO-länder. Förespråkare inom denna teoribildning där NATO-relationerna indirekt setts som motsvarighet till ett medlemskap är Wilhelm Agrell och Paul M. Cole.³³ 3. Denna kategori är mer radikal i kontrast till de två första, enligt Engelbrekt och han benämner den som “*tyst allianspolitik*”. Hit tillhör Johan Kristoffer Hells “*Strategic Vulnerability*” (1996), Kent Zetterbergs “*Hotet från Öster*” (1997) och Jan Linders “*Sverige i skottlinjen*” (1998). Denna revisionism menar att de NATO-relationer Sverige hade under kalla kriget *egentligen* var den reellt utförda säkerhetspolitiken. Engelbrekt skriver “*Under en mask av alliansfrihet/neutralitet bedrev Sverige enligt detta resonemang i fredtid en politik av lönnlig underrättelseverksamhet för västalliansen, syftande till en roll i krigstid som NATOs brohuvud mot det ryska hjärtlandet (...)*”.³⁴

2.4 Centrala teorier

Teorier beträffande internationell policy hjälper oss att förstå *hur* stater agerar i säkerhetspolitiska frågor. Centrala teorier blir därför realism, liberalism och socialkonstruktivism, vilka blir verktyg i förståelsen bakom Sverige och Danmarks praktiserande i den säkerhetspolitiska domänen. Teorierna ger oss *glasögon* att bära för att besvara frågor och ger oss även analysförmåga. Vi har valt att inkludera realism, liberalism och socialkonstruktivism för att bana vägen till en välförankrad analys som bidrar med substans för ämnet vi studerar. Vi vill redan här poängtera att socialkonstruktivismen kommer utgöra en särskild roll i vår studie, inte minst i studiens analytiska del - i förhållande till realism och liberalism. Detta redogörs vidare i metodkapitel 3.2, sida 27. Dessa teorier kommer behandlas i kombination med Wilhelm Agrells analyschema, som presenterades i ovanstående stycke.

2.4.1 Realism

---

³³ Engelbrekt, K. (1999). s 64

³⁴ Engelbrekt, K. (1999). s 64-65

Realism är en disciplin med rötter så långt tillbaka som till Antikens Grekland. Centrala värden är makt i kombination med skepticism. En illustration av detta är realisternas avsaknad av drivkraft för ett utopiskt samhälle. Realister menar att politiska oenigheter och skillnader i styrka (både vad gäller människor och i detta fall länder) är något ofrånkomligt. Maktskillnader innebär dock inte att något land med avsikt ges mer makt än ett annat land. I teorin är det en anarkistprägel som råder, vilket innebär att det inte ska existera något överstatligt - någon övergripande auktoritet bör alltså inte finnas.³⁵

Thomas Hobbes är en framträdande figur i den realistiska skolan och hans uppfattning beträffande människans naturtillstånd går att applicera på många kontexter - inte minst beträffande förståelsen för realismens betydelse inom säkerhetspolitisk policy. Hobbes menar att samtliga individer (och stater) har en inneboende rädsla och oro för utomstående hot. Detta fenomen går i Hobbes skola under betäckningen *law of nature/nature of state*, som till svenska kan översättas till *naturtillståndet*.³⁶

Realister menar att statliga institutioner är centralt och att dessa inrättats för att ge politiska oenigheter ett rum att behandlas i. Utopin av ett mycket ordnat och strukturerat samhälle, där alla är överens om grundläggande politiska frågor, är för realister något ouppnåeligt. Ett sådant samhälle är därför inte heller något de strävar efter - realister *vet* att det alltid kommer råda politiska oenigheter. Teorin har en skeptisk inställning till internationellt samarbete. Realister menar att det praktiskt taget räcker med ett *accepterande* beträffande oenigheter och att om man *möts halvvägs* är det tillräckligt för samhällsapparaten att fungera. Att försöka få med alla på samma spår är enligt realister ouppnåeligt. Den höga graden av skepsis är också framträdande i den rådande generella realistiska inställningen - att förvänta sig det värsta snarare än det bästa, av två eller fler utfall.³⁷

Skepticismen inför internationellt samarbete och realisternas uppfattning om att sådana konstellationer inte bringar framgång, härstammar ur deras uppfattning om att internationell politik inte *förbättras* med tiden. Känslor som misstänksamhet länder emellan etc. ligger i

---

³⁵ Burchill, S. et al (2009). s 31-56

³⁶ Nuri Yurdusev, A. (2006). s 305-321.

³⁷ Galston, W.A. (2010). s 385-411

den mänskliga naturen och kommer *alltid* spela roll och prägla länders relation till varandra - oavsett hur många förbund de ingår i tillsammans. Detta påvisar realisterna genom att peka på *historiska händelser*; inställningen länder emellan tycks aldrig bli helt fredlig - oavsett förbund och andra typer av samarbete. Detta fenomen är tidlöst. Realisterna bortser i dessa fall från olika yttre faktorer förklaringsvärde, som på ett eller annat vis skulle kunna tänkas påverka kontexter. Realisters skepticism beskrivs inte sällan som teorins övergripande styrka men samtidigt dess största svaghet.³⁸

Realism som synvinkel beträffande policy

Martin Hall skriver om paradoxen med upprättandet av ett militärt skydd. Han spinner vidare på Thomas Hobbes föreställningar om *naturtillståndet*. En realistisk världsbild innebär att man inte *helt* kan förlita sig på förbund och fredsavtal med andra länder - även om en anarkistisk inställning råder. Man kan inte garantera sig en säker framtid - då man helt enkelt inte kan förutspå framtiden. Därför är militära medel och militär makt något *ofrånkomligt*: alla länder måste vara rustade för framtiden - då man inte vet vad den bringar. Skulle ett krig bryta ut kan man som land alltså inte förlita sig på att de förbund man ingått garanterat kommer för att hjälpa, enligt realister. Kort sagt: som land *måste* man i praktiken vara militärt rustade, för att bevara ett grundläggande skydd för eventuella framtida hot. Det paradoxala med fenomenet, menar Hall, är att ländernas ståndpunkt blir svåra att läsa av - hur vet man om ett land är av defensiv eller offensiv karaktär, om de innehar ett starkt militärt försvar?³⁹

I den realistiska skolan betecknas ovanstående fenomen som ett *säkerhetsdilemma*; länder som utökar sina militära resurser sprider en osäkerhet till kringliggande länder, som vidare känner behov att utöka sina militära resurser - även de vill vara rustade *i fall om att*. Länder vill alltså betrygga sig med hjälp av robusta militära resurser. Detta leder enligt Hall endast till ytterligare hot - misstänksamhet och oro sprids i takt med upprustande insatser.⁴⁰

Ovanstående säkerhetsdilemma betyder dock inte att ett världsövergripande krig ständigt råder. Att länder präglas av misstänksamhet och att länder *är på sin vakt* må vara ett ständigt

---

³⁸ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 35

³⁹ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 39

⁴⁰ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 40

rådande fenomen men länder är dock generellt för *medveta* om konsekvenser för att eftersträva krig. Vetskapen om andra länders militära styrka - exempelvis omfattning av kärnvapen - är tillräckligt *avskräckande* och leder vidare till avhållsamhet. Denna medvetenhet går ibland under beteckningen *tröskeleffekt*.⁴¹

Ovanstående fenomen utmynnar i en slags *maktbalans* vilket innebär att inget land är starkare än *alla* andra. Länder är i regel avvaktande och beredda - de kan ha en stark militär bas som upprätthålls men inte praktiseras.⁴² I ett förbund är det för realister grundläggande att länderna inför varandra är mellanliggande variabler och inte oberoende; för att upprätthålla en maktbalans är det av vikt att samtliga länder har marginellt inflytande. Länder bör estimera de relativa *vinsterna* i större utsträckning än de absoluta. Relativa vinster innebär att maktbalans och en fredslig miljö upprätthålls medan absoluta vinster exempelvis kan vara i form av monetära medel. Den anarkiska prägelns visas här åter, då inga länder - oavsett inflytande i andra kontexter - ska ges större inflytande i kontrast till de andra länderna.⁴³

Ytterligare en faktor som har en avgörande roll beträffande internationella förbund är olika typer av *polaritet*. *Unipolaritet* kan närmast liknas en diktatur och är inget man strävar mot inom realismen. Om endast två stormakter ingår ett förbund är den *bipolär*. I dessa förbund är maktbalansen stabil - det finns inga yttre faktorer (exempelvis en tredje part) som kan skaka om balansen i förbundet. Skulle ett förbund bestå av fler än tre stater är den av *multipolär* karaktär. Denna typ av förbund är realister skeptiska inför då maktbalans är svårast att upprätthålla i dessa kontexter. I *multipolära* kontexter finns det i regel fler yttre faktorer (så som olika parter man tar hänsyn till) än andra polariteter.⁴⁴

Kritik mot realism

Teorins centrala svaghet sägs ofta vara deras skepticism. Realisten John J. Mearsheimer menar att internationellt samarbete är svårt att bringa framgång, då samtliga länder som är med i dessa inte kommer få lika mycket makt och/eller inflytande. Mearsheimer menar att det i dessa sammanhang *alltid* kommer finnas de med mer makt och de med mindre makt. Därför

---

⁴¹ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 40

⁴² Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 40

⁴³ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 39

⁴⁴ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 42

menar han att sådant samarbete inte är framgångsrikt. Han menar att de är svåra att inrätta och upprätthålla då det inte finns någon *garanti* att länderna kommer dra *lika mycket* nytta av samarbetet - alla kommer säkerligen erfara någon typ av fördel, men hur jämt fördelat detta blir går inte att i förhand avgöra. Incitamenten till dessa typer av transnationellt samarbete är därför inte såpass starka som de teoretiskt och idealt skulle kunna vara.⁴⁵

2.4.2 Liberalism

Liberalism är en teori med ursprung i idealism. Teorin är av *bottom-up-karaktär* och dess innebörd beror på rådande kontext; rådande preferenser i en stat är statens största drivkraft, enligt ett liberalt synsätt. Teorin tillämpas inte på ett *givet/rätt sätt*; beroende på rådande kontext tar liberalismens uttryck form. Grundläggande är dock en positiv syn på människan och idén om att individers fri- och rättigheter ska vara bestående och att individers preferenser är politikens utgångspunkt. Människan ska fritt få lov att uttrycka sig och vara kritiska - oavsett rådande politiska omständigheter (till exempel i tider om krig).⁴⁶ Teorin har starka reservationer mot användandet av fysiskt våld som lösning på konflikter. Den förespråkar också att fred, frihet, och tillväxt möjliggörs genom samarbete och att demokratier är mindre benägna att kriga än diktaturer.⁴⁷

Liberalismens teoretiker består av förkämpar för tron på den enskilda människans förmågor och de har förtroende för den enskildas förnuft. Det vill säga; en människa ska inte behöva skada någon i sitt agerande. Staten ses som en institution vars huvudsakliga ändamål och funktion är att *förhindra* inskränkande av den enskildas friheter, exempelvis genom att motverka användande av våld som konfliktlösande medel. Liberaler är medvetna om att teorin inte bär på alla de *rätta svaren* och att den inte heller kan ses som ett *rakt spår* mot ett idealsamhälle. Liberalismen menar helt enkelt att det är av största vikt (oavsett rådande omständigheter) att grundläggande fri- och rättigheter består.⁴⁸

Liberalism som synvinkel beträffande policy

---

⁴⁵ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 38-39

⁴⁶ Martin, B.A. (1948). s 295-297

⁴⁷ Tallberg, J., Gustafsson, J. (2006). s 51

⁴⁸ Martin, B.A. (1948). s 295-297

Grundläggande uppfattningar som präglar teorin och som vidare är avgörande om något ska anses vara liberalt, är 1. en minoritet ska inte kunna avgöra hur en majoritet ska agera - en stat ska exempelvis inte kontrollera och styra medborgarna och 2. liberalismen förespråkar ett icke-hierakiskt leverne - vilket innebär att teorin inte förespråkar användandet av social ranking/ordning.⁴⁹

“*Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics*” är en artikel utformad av Robert Powell, där liberala variabler appliceras på internationell policy. Traditionellt sett har realismen och institutionell teori (socialkonstruktivism är en förgrening av institutionell teori) dominerande applicerats som variabler i denna policykontext. Powells artikel sticker därför ut, då han målar upp en *ny* uppfattning och väljer att utgå från liberala teorier. Den liberala teorins fundamentala förutsättningar, beträffande internationell policy, är staters relationer med gränsliggande nationer och hur det skapar/påverkar statens formation och beteendemönster. Detta kan exempelvis yttra sig genom social influens.⁵⁰

För att studera skapandet av statliga formationer och beteendemönster i den säkerhetspolitiska kontexten, har Powell tagit fram *tre centrala ståndpunkter* vilka han anser lämpliga att utgå från; 1. den enskildes prioriteringar, 2. statens tappning och prioriteringar och 3. system av internationell karaktär och ömsesidighet (interdependence).⁵¹ Utifrån dessa pekar Powell på samband mellan statligt beteende och social influens.⁵² Även Magnus Ericsson har berört dessa områden och hans resonemang kommer även de vägas in i nedstående redogörelse.

1. Den enskildes prioriteringar: individers normer utgör grundpelaren i liberalismen. Som tidigare nämnt är liberalismen av *bottom-up-karaktär* - vilket innebär att politiska utfall i högsta grad beror på medborgarnas olika prioriteringar.⁵³ Powell menar att i områden där människors prioriteringar är skiftande, lättare uppstår konflikter. Dessa konflikter bottenar bland annat i uppfattningar beträffande orättvis behandling av statliga organisationer. I

---

⁴⁹ Martin, B.A. (1948). s 295-297

⁵⁰ Moravcsik, A. (1997). s 513-517

⁵¹ Moravcsik, A. (1997). s 513-517

⁵² Moravcsik, A. (1997). s 515

⁵³ Moravcsik, A. (1997). s 517

kontrast till detta, menar Powell, att det finns lägre benägenhet för konflikt i områden där människan uppfattar att rättvisa och jämlikhet i högre utsträckning råder mellan olika samhällsgrupper.⁵⁴ Andrew Moravcsik, professor i studier om politik och EU på Princeton University, menar att vilka prioriteringar som präglar människor är mycket varierande från land till land, vilket innebär att länders styrelseskick och riktlinjer i många fall ser mycket olika ut. Moravcsik menar också att länder kan ha mycket olika uppfattning beträffande bästa lösningen på ett problem, vilket kan skapa svårigheter i internationella förbund.⁵⁵

Liberalismens kanske mest kända prioritering är grundläggande mänskliga rättigheter. Alla människor, oavsett yttre faktorer, är av samma värde och bör behandlas på samma grunder. Detta betyder dock inte att om världens nationsgränser tas bort skulle det innebära fred. Teorin menar att länderna istället bör satsa på *transnationella förbund* för upprätthållande av mänskliga rättigheter och således fred nationer emellan.⁵⁶ Problematiskt med att ingå transnationella förbund för att upprätthålla grundläggande värden, är att länders uppfattning av vad som är grundläggande värden i praktiken kraftigt varierar.⁵⁷

2. Statens tappning och prioriteringar: de preferenser som återfinns hos en majoritet aktörer avgör alltså vilka som representeras i statliga institutioner och hur dessa representanter agerar. Liberaler menar att statliga institutioner inrättats som en *funktion* med avseende att *förhindra* inskränkande av den enskildas fri- och rättigheter. Den statliga maskinen ska bestå av representanter som förvaltar de prioriteringar majoriteten av medborgarna har. Staten är i teorin en slags översättning av rådande prioritet hos en majoritet. Dessa prioriteringar ska vidare vara avgörande i statens beslut.⁵⁸ Med detta sagt menar inte liberaler att statliga funktioner *direkt* agerar utifrån vad som är av prioritet hos väljarna. Liberaler menar att staten blir en slags *översättande funktion* som på ett tillfredsställande vis ska agera utifrån aktörernas prioriteringar, det vill säga väljarna.⁵⁹

---

⁵⁴ Moravcsik, A. (1997). s 518

⁵⁵ Moravcsik, A. Liberalism and International Relations Theory. s 1-10

⁵⁶ Tallberg, J., Gustafsson, J. (2006). s 52-55

⁵⁷ Tallberg, J., Gustafsson, J. (2006). s 55

⁵⁸ Moravcsik, A. (1997). s 518

⁵⁹ Moravcsik, A. (1997). s 519

Magnus Ericsson skriver om detta fenomen och menar att stater (beroende på vilka mål och prioriteringar de har) beter sig på olika sätt. Precis som Moravcsik skriver, menar Ericsson att prioriteringar som är styrande skiftar länder emellan. Då olika intressen är styrande olika länder emellan är också olika intressen samlade i transnationella förbund. Detta innebär att en fråga kan vara av högsta prioritet för ett land men av låg prioritet för ett annat. Detta fenomen kan, enligt Ericsson, leda till *intern intressekonkurrens* i förbund och avgöra vilken ställning ett land har i dessa konkurrerande sammanhang.⁶⁰

3. System av internationell karaktär och ömsesidighet (interdependence): Som tidigare nämnt betyder liberalism olika beroende på kontext. En liberal stat är en funktion vars syfte och handlande styrs av väljarnas prioriteter. Detta innebär att två stater och dess policy båda kan vara liberala - men olika utformade på grund av att deras medborgare har skilda prioriteter.⁶¹ Grundläggande för framgångsrika internationella system/förbund är en prägel av ömsesidighet - staten ska både representera sina aktörer och aktörernas prioriteringar. Staten ska även utföra ett gott samarbete med andra nationer för att värna om transnationella förbindelser och upprätthålla fred. När system och förbund inrättas är det av vikt att stater *ömsesidigt* har de egna medborgarnas prioriteringar/intressen i *kombination* med de andra ländernas prioriteringar/intressen i åtanke. Det blir en slags intressekonkurrens även här; staten är beroende av medborgare och *förbund* med andra stater för att upprätthålla sitt välstånd. Detta fenomen brukar gå under betäckningen *interdependence*.⁶²

Magnus Ericsson skriver om internationella system/förbund och hur dessa är *nyckeln* till vad som motverkar uppkomsten av anarkins negativa effekter. Denna metaforiska nyckel uttrycker sig i form av att internationella förbund blir ett sätt för länder att värna om en långsiktig nytta - i kontrast till kortsiktig vinst. Den långsiktiga nyttan kan exempelvis vara att förbund skapas för att upprätthålla och värna om universella mänskliga rättigheter.⁶³

---

⁶⁰ Tallberg, J., Gustafsson, J. (2006). s 61

⁶¹ Moravcsik, A. (1997). s 518

⁶² Moravcsik, A. (1997). s 521

⁶³ Tallberg, J., Gustafsson, J. (2006). s 60

Kritik mot liberalism

Andrew Moravcsik berättar att många anser liberalismen som komplicerad - inte minst i kontrast till realism som av många ses som konkret. Moravcsik svarar på denna kritik genom att beskriva världen som komplicerad och växlande och att världen således är i behov av en teori med samma kvalitéer. En komplex värld behöver en komplex teori och Moravcsik menar att en bra teori bör ha kvalitéer som på ett okomplicerat sätt kan förklara olika uppkomster, men samtidigt kunna bidra med djupare förklaringar. Liberalism är en kraftfull teori - då dess förklaringar kan vara både *grunda* och okomplicerade och *djupa* och komplexa, enligt Moravcsik.⁶⁴

2.4.3 Socialkonstruktivism

Den tredje centrala teorin som vi använder i kontexten säkerhetspolitik är socialkonstruktivism. Denna teori är utmärkande, inte minst med hänsyn till teorins unga ålder och kvicka framgång - konstruktivism har endast funnits på kartan sedan 1990-talet. På enstaka år har teorin inrättat sig i forskningsvärlden och är för närvarande en lika självklar del i läran som realism och liberalism. Teorin är en självklar del i dessa kontexter men samtidigt av annan karaktär än de två ovanstående teorierna.⁶⁵

Kenneth J. Gergen, amerikansk professor och psykolog, idag verksam på Swarthmore College, har ägnat mycket forskning åt socialkonstruktivism. Gergen menar att teorin inte består av *en teori* - socialkonstruktivism består av en mängd olika idéer vilka tillsammans skapar teorin.⁶⁶ Gergen förklarar att socialkonstruktivism präglas av två *nivåer* - en meta-teoretisk kunskapsnivå och en praktisk, kognitiv nivå. På den meta-teoretiska nivån återfinns insikten om att kunskap och diverse andra immateriella uppfattningar är en *ömsesidig uppfattning*. Detta innebär att innebörden av samtliga ting präglas av övergripande uppfattning beträffande denna innebörd. Dessa uppfattningar kan vara både uttalade och av normativ karaktär, så som kulturella egenheter.⁶⁷ Epistemologin beträffande socialkonstruktivism är att samtliga immateriella ting - uppfattningar om vad som är *sant* och vad som är *kunskap etc.* - är skapade ur samhället; av människan. Det finns "givna",

---

⁶⁴ Moravcsik, A. Liberalism and International Relations Theory. s 1-10

⁶⁵ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 89

⁶⁶ Yang, L. & Gergen, K. (2012). s 126-127

⁶⁷ Yang, L. & Gergen, K. (2012). s 126-127

självklara uppfattningar - som att himlen är blå och att rött betyder stopp. Dessa är *givna*, enligt socialkonstruktivismen, för att samhället *gett* dessa ting denna kategorisering. Det finns en slags *gruppmentalitet* beträffande saker och tings betydelse.⁶⁸

Socialkonstruktivism uppmärksammar att människan *kan* ändra de normer, riktlinjer och mönster som världen är uppbyggd på. Det innebär att immateriella ting - som kulturella egenheter, kön och normer - är *socialt konstruerat av* människan och således öppen för *förändring av* människan. Uppfattningar är formbara och föränderliga - den socialkonstruktiva skolan menar att världen omfattas av en konstant cykel. Denna innehåller uppfattningar och andra sociala konstruktioner som präglar samtliga människor.⁶⁹ Vidare innebär teorin att *ingenting är konstant*; vad en människa tycker en dag behöver inte nödvändigtvis innebära att samma människa tycker likadant om en vecka. En uppfattning är inte *satt i sten*; sociala konstruktioner är växlande och formbara. Socialkonstruktivismen menar att samtliga ting är konstruerade - en stat är en stat eftersom samhället och människan *kollektivt* kommit överens om detta och erkänt staten. Pondera att samtliga människor en dag vaknar upp och tänker "*staten x existerar inte*" - då hade det i teorin, enligt socialkonstruktivismen, inte heller funnits någon "stat x". Statens existens bygger på en *ömsesidig uppfattning* och saknas denna uppfattning saknas följaktligen statens existens.⁷⁰ Uppfattningar står dock inte alltid i stånd att förändras *över en natt*. Sociala konstruktioner och en *uppfattningscykel* kan vara både snabb och långsam. En cykel som i framtiden innebär en världsövergripande, helt ny uppfattning beträffande ett givet ting, kan bottna i ett litet *frö*. Detta *frö* växer kanske en längre period och efter tid formas människors uppfattning till något helt skiljt i kontrast till vad de från början hade för uppfattning om detta metaforiska ting.⁷¹

Socialkonstruktivism som synvinkel beträffande policy

Ovanstående redogörelse påvisar att världens beståndsdelar bygger på en kollektiv, ömsesidig uppfattning beträffande dessa. Socialkonstruktivism går att applicera i termer om utbildning, då teorin menar att om människan kollektivt enas om saker och ting, finns en möjlighet att

---

⁶⁸ Yang, L. & Gergen, K. (2012). s 126-127

⁶⁹ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 89-93

⁷⁰ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 89-93

⁷¹ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 89-93

förändra och *forma* dessa. Gergen menar att detta innebär att människan står i stånd att *förändra världen*, då vi har möjlighet att förändra och forma. Vetskapen om denna teorin är därför, enligt Gergen, ett gott verktyg för i princip alla skolor.⁷² Socialkonstruktivism presenterar ett tankesätt som sträcker sig utanför *ramarna*. Världen ser ut och styrs på ett givet sätt baserat på sociala konstruktioner. Detta innebär inte att världen *alltid* har eller i evig tid kommer att se ut och bete sig så. Världens *ramar* - precis som andra sociala konstruktioner, exempelvis ditt egna beteendemönster, är formbara. Men för att forma och konstruera världens ramar krävs *ömsesidig uppfattning* om ramverken.⁷³

Kritik mot socialkonstruktivism

Teorin om socialkonstruktivism kan anses vara kontroversiell. Kritiker anser exempelvis att det finns både neutrala (objektiva) och icke-neutrala (subjektiva) uppfattningar och att teorin således är bristande. Generellt pekar kritiker på faktumet att sociala uppfattningar är subjektiva medan naturvetenskapliga uppfattningar är objektiva. Socialkonstruktivismen svarar på denna kritik med att allt - även naturvetenskapen - är laddad av objektiva, värdebaserade definitioner. Ett exempel Gergen pekar på är att döden - något som är högst naturvetenskapligt, också är en social uppfattning och därför inte värdeneutral. Definitionen av begreppet *död* är i själva verket formbart enligt den socialkonstruktiva disciplinen.⁷⁴

---

⁷² Yang, L. & Gergen, K. (2012). s 129

⁷³ Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015). s 89-93

⁷⁴ Yang, L. & Gergen, K. (2012). s 126-133

3. Metod

Uppsatsens ansats är en komparativ studie av Sverige och Danmarks formation av säkerhetspolitik från och med 2014. Det är en jämförande studie och därför tillämpades en kvalitativ metod genomgående i uppsatsen, där granskning av officiella dokument och likartade handlingar legat till grund för analys och slutsats. De handlingar vi studerat är svenska och danska rapporter, budgetanslag, propositioner och kritiskt granskade, aktuella tidningsartiklar etc. Samtliga handlingar utgör det empiriska material som vi applicerat vår teoretiska referensram samt analyschema på.

Enligt statsvetaren Peter Esaiasson finns det två förhållningssätt beträffande insamling av empiriskt material. Det första förhållningssättet är att forskaren förhåller sig till en *avgränsad materialinhämtning* - anskaffandet av empirisk data sker utifrån begränsad mängd material. Fördelen med detta tillvägagångssätt är att studiens *realibilitet* ökar, då det blir evident med vad som gjorts. Det andra förhållningssättet präglas av en *datainsamling från ett stort urval* av material - forskaren kan då förhålla sig till ett brett spektrum i anskaffandet av empiriskt data. Genom detta tillvägagångssätt minimeras risken att forskaren förbiser signifikant information, då allt det material som är av betydelse kan användas.⁷⁵

I denna uppsats har vi förhållit oss till det andra förhållningssättet (*datainsamling från ett stort urval*), då en avgränsad materialinsamling kunnat hindra studiens genomförande. Uppsatsen utgår från kvalitativ textanalys och kräver således datainsamling från ett brett spektrum för att framgångsrikt kunna genomföra en robust analys.⁷⁶

3.1 Kvalitativ textanalys

Eftersom denna uppsats bygger på material som inhämtas från skrivna dokument faller det sig naturligt att utgå från kvalitativ textanalys. Den valda metoden kan ta form i två olika tillvägagångssätt, där den första innebär en *systematisering* av texten som granskas och det andra att förfarandet sker i form av en *kritisk granskning* av materialet. Vi har förhållit oss till den systematiska metoden då den enligt Esaiasson möjliggör ett *klargörande* av

---

⁷⁵ Esaiasson, P et al (2012). s 193

⁷⁶ Esaiasson, P et al (2012). s 220

tankestrukturer hos väsentliga aktörer i samhället som påverkar den politiska dagordningen.⁷⁷ Aktörerna i det här fallet är främst den Danska och Svenska regeringen plus ytterligare relevanta textutgivare, som myndigheter, tidskrifter och utvalda publicerade forskare. Med hjälp av denna metod skapades möjlighet att tolka och förtydliga de dokument som aktörerna producerat med syfte att finna det mest väsentliga innehållet.

För att komplettera vår textanalys krävdes ytterligare en systematisk undersökningsmetod; den *klassifierande* varianten, vilket tillät oss att klassificera dokument och texters innehåll.⁷⁸ Esaiasson menar att metoden är lämplig då man exempelvis försöker identifiera ideologi inom ett partiprogram.⁷⁹ Den klassindelade metoden syftar till att avgöra huruvida ett fenomen tillhör en given klass. För att metoden ska vara gynnsam och ge validt resultat krävs det att den teoretiska referensramen kan *operationaliseras* på rimligt sätt.⁸⁰ Vi var tvungna att avgöra *vad* det är i respektive land som präglas av liberalism och realism - vilket vi gjort med hjälp av kommande empiridel som sedan analyserats utifrån valt teoretiskt ramverk. Ytterligare krav som måste uppfyllas för denna systematiska metod är att principer som legat till grund för indelningarna ska vara tydliga och enhetliga - vilket vi redogjort för i analysen.

3.2 Tanken bakom studiens analytiska upplägg

Agrells analyschema har haft en central roll när vi behandlat vårt empiriska underlag i analysavsnittet. Agrells schema består som bekant av tre huvudkomponenter: världsbild, hotbild och handlingsmönster. Dessa komponenter utgör nycklar i vår analys där vi avser med hjälp av vårt empiriska underlag, ta reda på främst två saker:

1. vilken teori som präglar den utförda säkerhetspolitiken, och
2. undersöka bakomliggande orsaker *varför* den givna teorin lett till specifikt praktiserande av säkerhetspolitik.

Eftersom vi brutit ner vår analys i två delar för att kunna finna svaret på vår forskningsfråga, valde vi att göra en så kallad *tvåstegsanalys*. Genom denna nedbrytning avsåg vi att möjliggöra robust och heltäckande analys och även underlätta för läsaren, då etapperna avser

---

⁷⁷ Esaiasson, P et al (2012). s 211

⁷⁸ Esaiasson, P et al (2012). s 211

⁷⁹ Esaiasson, P et al (2012). s 211

⁸⁰ Esaiasson, P et al (2012). s 137

att göra analysen mer konkret. Etapp nummer ett besvarades genom granskning av vårt empiriska underlag i respektive land utifrån valda teorier - realism och liberalism. I denna etapp har vi tydliggjort ländernas säkerhetspolitiska ställningstagande för att kunna urskilja likheter och skillnader. Resultatet har i sin tur bearbetas med syfte att få substantiell förståelse till två grannländers val av säkerhetspolitik. Andra etappen är en granskning av de komponenter som utgör Agrells schema (världsbild, hotbild och handlingsmönster) med socialkonstruktiva *glasögon*. Teorin beträffande socialkonstruktivism öppnade dörrarna för oss att analysera exempelvis vilka kulturella och normativa uppfattningar som resulterat i att två - till synes lika - länder praktiserar åtskild säkerhetspolitik.

Med socialkonstruktivismen har vi identifierat *faktorer* och *förklaringar* till de bägge ländernas förhållningssätt till säkerhetspolitiken. Detta innebär att socialkonstruktivismen får en särskild roll i vår studie, då teorin för oss blir ett verktyg för att förstå komponenterna som utgör Agrells schema. Vi fann att socialkonstruktivismen gav substans till analysen då den kombinerades med Agrells schema då den bidrog med förståelse för att påvisa de tendenser de berörda staterna hade. Med hjälp av en nedbruten, analytisk process har vi svarat på vår forskningsfråga och således kunnat ange orsaken och tydliggjort de faktorer som ligger till grund för Sveriges och Danmarks skilda säkerhetspolitik.

4. Empiri

4.1 Sverige

Sverige har länge präglats av fred - 2014 firades 200 år av fredstider i landet.⁸¹ Trots denna fredsepok finns ett försvar som skyddar nationen och dess suveränitet. Under kalla kriget hade landet ett rykte om ett mobiliserat och välrustat försvar. Idag är Sverige inte längre ett land som i mängden sticker ut på grund av en robust försvarsförmåga, utan det svenska försvarets resursomfattning är omdebatterad. Försvaret har en varierande verksamhet; enligt försvarsmaktens egna hemsida innebär försvarets uppgifter allt från skarpa insatser till vaktjänster av de kungliga slotten.⁸² Regeringen i Sverige arbetar för närvarande mot en förstärkning av landets försvarsförmåga och ett mer omfattande totalförsvar är aktuellt. En utökning är aktuell med tanke på det förändrade politiska läget i närområdet - exempelvis på grund av situationen där ryska staten visat upp en defensiv säkerhetspolitik.⁸³ Totalförsvar innebär den krigsförberedelse ett land har i form av militära medel. I propositionen 2014/15:109 presenterar regeringen sina planer att - med start 2016 - utöka den operativa försvarsförmågan, vilket förväntas fortskrida till och med 2020.⁸⁴ De säkerhetspolitiska myndigheternas betydelse för Sveriges offentliga apparat illustreras väl med regeringens formulering beträffande Försvarsmaktens uppdrag:

“Försvarsmakten ska i första hand värna Sveriges värden och intressen. Ensamt och tillsammans med andra genom insatser både i Sverige, i närområdet och utanför det. Försvarsmakten stödjer det övriga samhället vid katastrofer. Försvarsmakten skickar förband till fredsbevarande och fredsframtingande insatser runtom i världen. Dels för att hjälpa andra, dels för att stödja svenska säkerhetspolitiska intressen. Försvarsmaktens unika kompetens är väpnad strid.”⁸⁵

Sverige har sedan 1949 varit militärt alliansfria och i händelse av krig ska Sverige agera neutralt och förlita sig på det egna försvaret.⁸⁶ Sveriges försvarsförmåga har länge varit en kontrovers och ett ämne för debatt. Försvarsexperten Tomas Ries uttalade sig i slutet av 2014

---

⁸¹ Sveriges Riksdag. *Minnet av 200 år i fred*. Motion 2000/01:K331.

⁸² SVT. *Dokument inifrån: Vad händer med försvaret?* (2015-12-10)

⁸³ Regeringen. ID-nummer: Prop. 2014/15:109. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*. s 1

⁸⁴ Regeringen. ID-nummer: Prop. 2014/15:109. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*. s 1

⁸⁵ Försvarsmakten. *Om myndigheten, vårt uppdrag*.

⁸⁶ Agrell, W. (2015)

att Sveriges försvarskapacitet påvisar brister, speciellt försvarets förmåga att säkra Sveriges territorium samt att på ett verkningsfullt sätt agera i kris.⁸⁷ Den svenska regeringen ser som sagt aktuellt behov av att utöka försvarskapaciteten och således totalförsvaret - främst för att upprätthålla en skyddande barriär från eventuella yttre hot som framtiden kan tänkas bringa.⁸⁸

Wilhelm Agrell är en av de som uttalat sig kritiskt om Sveriges säkerhetspolitik. Han hävdar att Sverige under efterkrigstiden hade en *dubbelpolitik*, då landet officiellt var opartisk men under ytan knöt kontakter med USA i förebyggande syfte.⁸⁹ Detta kan hänföras till vad Kjell Engelbrekt ponerat i sin artikel *Den sjuttonde alliansmedlemmen* (se: tidigare forskning). Engelbrekt ponerar i sin artikel att Sveriges strikta neutralitet under och efter kalla kriget kan ifrågasättas.⁹⁰ Agrell uttalar sig i dokumentären *Vad hände med försvaret?* att man på grund av frekvent återkommande *vågor* av nedskärningar inom försvaret, tappat förmågan att uppträda samordnat över ett större område. Det var efter kalla kriget mycket ekonomiskt påfrestande för Sverige att underhålla landets försvarsapparat, vilket resulterade i att mycket av landets militära material ödelades att *samla damm* i förråd.⁹¹

Då en upprustning av den operativa försvarsförmågan är aktuell, har regeringen således beslutat om att utöka försvarets budget. Den upprustande perioden (2016 till och med 2020) innebär en utökning på ytterligare 10,2 miljarder kronor, enligt regeringens proposition 2014/15:109. Försvaret kommer alltså tillskrivas deras vanliga budget och ytterligare 10,2 miljarder kronor dessa år.⁹² Sveriges mest centrala försvarskategori är dess undervattens- samt stridsflygsförmåga. I dagsläget är det därför i regeringens mening aktuellt för både undervatten- och stridsflygsförmågan att organiseras och optimeras till sin fulla kapacitet för att upprätthålla och värna om våra främsta förmågor.⁹³

Trots regeringens löften om ett upprustat försvar har media uppmärksammat och publicerat kritik från framstående personer inom Försvarsmakten. Den 28 april 2016 rapporterades det

---

⁸⁷ Zuiderveld, R. (2014)

⁸⁸ Regeringen. ID-nummer: Prop. 2014/15:109. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*. s 1

⁸⁹ Agrell, W. (2015)

⁹⁰ Engelbrekt, K. (1999). s 62

⁹¹ SVT. *Dokument inifrån: Vad hände med försvaret?* (2015-12-10) och Regeringen. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*.

⁹² Regeringen. ID-nummer: Prop. 2014/15:109. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*. s 1

⁹³ Regeringen. ID-nummer: Prop. 2014/15:109. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*. s 2

om arméchefen Anders Brännströms frustration över försvarets organisering och känsla av oförmåga till att utföra ett bra arbete - vilket vidare ledde honom till att avlägsna sig själv från chefsposten på en av de högsta militära tjänsterna i Sverige. Brännström uttalade sig om det svenska försvarets brister och att landet ses som *allt annat än ett hot* av andra länder.. Brännström menar att Sverige må ha en god tröskeleffekt, men att försvarsförmågan i princip stannar där.⁹⁴ Tröskeleffekt innebär att yttre hot motverkas, då det upplevs vara för kostsamt att angripa - tröskeln man behöver bestiga för att angripa Sverige är alltså relativt hög. Brännström menar att det svenska försvarets styrka är dess relativa förmåga att avvisa hot.⁹⁵

Som ett resultat av den svenska alliansfriheten har Sverige lagt mer resurser på det militära försvaret än Danmark, då Sverige inte har en militär partner som NATO att luta sig mot. Resurserna har bland annat tagit form av den nationella vapenindustrin, där Sverige producerat flera generationer av stridsflygplan, samt export av vapen. Alliansfriheten innebär att Sverige strävar mot en självförsörjning beträffande försvarsmaterial. Gustavsson och Tallberg, i enighet med Brännström, menar på att Sveriges strategier yttrar sig i deras tröskelvärde - eftersom det skulle vara kostsamt att angripa Sverige anses det inte vara *värt besväret*.⁹⁶

Centralt i försvarets upprustning är att förbättra förmågan att ingripa; skulle krig utlösas är det av främsta vikt att landets försvarsdelar är beredda. Regeringen belyser vikten av att det inte ska ta mer än en vecka att organisera Sveriges försvar i oroliga tider. Därför är det för närvarande stort engagemang beträffande ökning av grundläggande krigsförmågor - att basalt försvarsmaterial finns, exempelvis i form av ammunition, kommunikationssystem, torpeder, jaktrobotar och ubåtar. Gotland fungerar som en grundbult i det svenska försvaret och idag är det aktuellt att försvaret inrättar en grupp och att stående material där, samt att övningsverksamheten på ön gror.⁹⁷ Ett *krigsduglighetskrav* har införts i samband med 2014/15:109. Krigsduglighetskravet belyser vikten att underhåll av befintligt krigsmaterial sker. Material i garage är därför viktiga att underhålla i förebyggande syfte.⁹⁸ Stort

---

⁹⁴ Redin, J. (2016)

⁹⁵ Reinfeldt, F., Björklund, J., Löf, A., Hägglund, G.(2014)

⁹⁶ Tallberg, J., Gustafsson, J. (2006). s 266

⁹⁷ Regeringen. ID-nummer: Prop. 2014/15:109. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*. s 2

⁹⁸ SVT. *Dokument inifrån: Vad händer med försvaret?* (2015-12-10)

engagemang är också aktuellt beträffande övningsverksamhet - för att optimera försvarets förmåga att organisera och inrätta sig i fall om krig.⁹⁹

Utbildning är centralt och det är också grundläggande att den bidrar med placeringsförberedda militärer. Det var länge (1901-2010) en skyldighet för svenska vuxna män att göra värnplikten och förberedas för eventuella konflikter. Behovet av krigsförberedda soldater var som störst då världskrig rådde, men även under fred har behovet funnits för att stärka elementär krigsförmåga. *Mönstringen* avgjorde omfattningen och vart en person skulle tjänstgöra. Mönstringen innebar en granskningsperiod på ett par dagar där de inkallade genomgick och bedömdes i olika tester. Värnplikten var som kortast 7,5 månader och som längst 15 månader.¹⁰⁰ 1980 tilläts kvinnor göra värnplikten. Femton år senare fick värnplikten en ny tappning och är sedan dess kallad *totalförsvarsplikten*, vilket innebär att män i åldern 16-70 har en *plikt* att i kris hjälpa. Denna *hjälp* kräver ingen utbildning - hjälpen man bistår kan vara av militär karaktär eller annan. 2010 avskaffades den svenska värnplikten och istället blev det upp till var och en att utbildas/tjänstgöra inom försvaret.¹⁰¹

Försvaret i Sverige ska skydda det egna landet, men för att värna om övergripande fred och motverka uppkomsten av konflikter har den svenska regeringen beslutat att det svenska försvaret också ska bistå andra länder och stärka dess säkerhet. Under ledningen av Fredrik Reinfeldt (M) reviderades Sveriges alliansfrihet i upprättandet av *solidaritetsförklaringen*, vilket innebär att Lissabonfördraget nu blev riktlinje för säkerhetspolitiken; Sverige kan ge militärt stöd till ett land i närområdet samt ta emot stöd.¹⁰² Försvarsmaktens arbetsområde kan sträcka sig utanför Sveriges landsgränser och i dagsläget är det av försvarsmaktens arbetskapacitet drygt 200 personer som befinner sig i osäkra länder för att motverka kris.¹⁰³ Sverige värnar om övergripande fred också i form av medlemskap i den mellanstatliga organisationen Förenta Nationerna, FN. Utöver att värna om övergripande fred innebär dessa medlemskap att Sverige skyddas samt att de tar sitt ansvar i Europa. Hotbilden mot Sverige

---

⁹⁹ Regeringen. ID-nummer: Prop. 2014/15:109. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*. s 2

¹⁰⁰ Försvarsmakten. *Värnplikt*.

¹⁰¹ Försvarsmakten. *Värnplikt*.

¹⁰² Carp, O. (2012).

¹⁰³ Försvarsmakten. *Internationella insatser*.

minskar i takt med att generella kontroverser motverkas och dämpas i form av förebyggande arbete staterna emellan, i FN och EU.¹⁰⁴

Det är idag aktuellt att man studerar vilka för- och nackdelar det svenska försvarets samarbete innebär samt hur man kan förbättra pågående och framtida samarbete. Propositionen 2014/15:109 tydliggör vikten av en analys av Sveriges samarbete världen över; med de nordiska länderna, de nordisk-baltiska länderna och bilaterala svensk-finska samarbeten. Analys bör även uträttas beträffande transatlantiskt samarbete, FN, EU, OSSE¹⁰⁵ och NATO.¹⁰⁶

Rådande politiska position i världen har ökat Sveriges intresse för samarbete med grannländer. Finland, Sveriges högra grannland med en lång territoriell gräns Ryssland är av särskild vikt i kontexten. I september 2015 publicerade Wilhelm Agrell en debattartikel i svenska tidsskriften Dagens Nyheter där han diskuterar samarbetsutsikten för Sverige och Finland. Agrell menar att dagens säkerhetsdilemma är snarlikt kalla kriget - rådande säkerhetsdilemma kan till och med vara ännu lite sämre. Närområdet är som bekant konfliktpräglad och Agrell ser ingen möjlighet för Sverige att i den närmsta framtiden *fullständigt* hålla sig på utsidan av varken väpnad eller oöväpnad konflikt. Han menar att Sverige, helst i samklang med Finland, så snart som möjligt bör ansöka om NATO-medlemskap. Agrell menar att det inte längre finns någon säkerhetspolitisk vinst för Sverige att inte vara medlemmar i NATO.¹⁰⁷

Att ingå ett medlemskap med NATO är för Sverige dock inte helt oproblematiskt. Media rapporterade i slutet av april 2016 att ett svenskt medlemskap skulle öka hotbilden mot Sverige från Ryssland. Den ryska utrikesministern Sergej Lavrov berättade 29 april 2016 att ett svenskt medlemskap skulle bringa Ryssland att vidta *nödvändiga åtgärder*, då ett svenskt medlemskap betraktas som en informellt besked att Sverige uppfattar Ryssland som ett *hot*.¹⁰⁸ Hans Blix, före detta generaldirektör vid Internationella Atomenergiorganet (IAEA), uttalade sig 2 maj 2016 om Rysslands *hot*;

---

¹⁰⁴ Försvarsmakten. *Internationella insatser*.

¹⁰⁵ OSSE står för Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa. OSSE har 56 medlemsländer som tillsammans arbetar för att värna om säkerheten i Europa.

¹⁰⁶ Regeringen. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*.

¹⁰⁷ Agrell, W. (2015)

¹⁰⁸ Dagens Industri. *Ryssland varnar Sverige för att gå med i Nato*. (2016-04-29)

“Jag tror också att förmågan att försvara Baltikum skulle öka om Sverige och Finland var med i NATO. Men risken för att Ryssland skulle ge sig på NATO tror jag att allmänt bedöms som utomordentligt liten.”¹⁰⁹

Skilda meningar beträffande svenskt medlemskap i NATO är ett faktum - bland partierna och det svenska folket. Den svenska regeringen har dock valt att lägga ett medlemskap på is då det idag skulle *sända fel signaler*. Den svenska regeringen har det svenska folket bakom sig i frågan; färiska opinionsmätningar visar att majoriteten för närvarande sätter sig emot ett medlemskap i NATO.¹¹⁰

4.2 Danmark

Det danska försvarets främsta uppgift är att värna och skydda *Rigsfællesskabets* (Danmark, Grönland och Färöarna) suveränitet. Försvaret arbetar också med uppgifter som innebär ett förebyggande av konflikter på internationellt plan, då de deltar i både fredsbevarande och fredsskapande insatser.¹¹¹ Danmarks försvar utgår från deras officiella värnplikt - dock kallas enbart ett fåtal in. Landets militära grundutbildning är kort och fungerar främst likt ett rekryteringsverktyg för yrkesmilitärer.¹¹²

Det danska försvaret har en lång historia av militärt internationellt samarbete. De har bland annat deltagit i FN:s fredsstöttande operationer och insatser sedan 1948. Efter kalla krigets slut reviderades stora delar av det danska försvaret, främst på grund av att de var första landet i Norden som avskaffade ett totalförsvar. Deras avskaffning resulterade i att fokus istället hamnade på ett insatsförsvar och även ett större internationellt engagemang. Efter 1990 har danska soldater tjänstgjort i Balkan, Irak, Afghanistan, Mali för att nämna några länder. Det uppskattas vara drygt 25 000 danska soldater som tjänstgjort internationellt sedan 1992 och sedan insatsen i Afghanistan startade har 39 soldater mist livet i strid.¹¹³ Utlandssoldaterna har arbetat med insatser för att bekämpa terrorism, skapa och stötta fredsoperationer. Det är

---

¹⁰⁹ Lindroos, I. (2016)

¹¹⁰ Lindroos, I. (2016)

¹¹¹ Forsvaret for Danmark. *Om forsvaret*.

¹¹² Sveriges Radio. *Norge och Danmark rekryterar yrkesmilitärer via värnplikten*. (2014-10-29)

¹¹³ Sveriges Radio. *Norge och Danmark rekryterar yrkesmilitärer via värnplikten*. (2014-10-29)

konstant danska soldater ute i internationella åtaganden, vilket är en företeelse som den danska regeringen tror kommer öka med tiden på grund av rårande läge runt omkring i världen.¹¹⁴

Likt den svenska regeringen fastslår Danmark att deras försvar står inför en rad nya utmaningar - men också möjligheter. I utredningen *Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid - vejen frem for Danmarks interesser og værdier mod 2030*, introduceras läsaren med ett fastslående där närområdet präglas av kriser som har stor betydelse för Danmark, samt att utmaningar medföljer då resurserna är begränsade på grund av successivt minskade finansieringsmedel. Det danska *Udenrigsministeriet* (utrikesförvaltningen) har fått sin budget rejält minskad från år 2000 till 2019 - deras monetära medel har beskurits med en tredjedel - vilket således ställer krav på prioritering.¹¹⁵ Utvärderingen publicerades på uppdrag av regeringen i början av maj 2016 och dess syfte är att verka som ett underlag för framtida debatt och förhandlingar i utformandet av utrikes- och säkerhetspolitiska strategier under 2016 och 2017.¹¹⁶

Rapporten betonar vikten för en dansk intressebaserad utrikes- och säkerhetspolitik, detta för att gynna rikets säkerhet, välbefinnande samt grundläggande värderingar. Danmarks försvar har starka framtidsvisioner där politiska insatser ska prioriteras i förhållande till intressen, chanser till stärkt position samt möjligheter till partnerskap. Dessa prioriteringar ska gälla både multilaterala, bilaterala och de enklaste politiska instrumenten inom säkerhetspolitiken.¹¹⁷ På det bilaterala planet har Danmark ingått en samarbete med Sverige där ett avtal signerades 14 januari 2016 om fördjupat samarbete på försvarsområdet. I överenskommelsen ingår:

“ett ökat informationsutbyte, upprättande av säker kommunikation, ökat övningsutbyte samt under vissa förutsättningar, skapa förutsättningar för ökad tillgång till varandras territorium under fredstida förhållanden”¹¹⁸

---

¹¹⁴ Forsvaret for Danmark. *Utland*.

¹¹⁵ Udenrigsministeriet. *Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid*. (2016)

¹¹⁶ Udenrigsministeriet. *Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid*. (2016)

¹¹⁷ Udenrigsministeriet. *Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid*. (2016)

¹¹⁸ Regeringen. *Sverige fördjupar sitt fredstida försvarssamarbete med Danmark*. (2016).

Detta samarbete grundas i det säkerhetspolitiska läget som i närområdet är försämrat, något som föder ett behov av samverkan. Ytterligare sammanknytning skedde då Sverige överlämnade ordförandeskapspositionen i det nordiska försvarssamarbetet *Nordefco* till Danmark i januari 2016. Sveriges försvarsminister Peter Hultqvist sammanfattande skiftet följande:

*“Det är nu Danmarks tur som ordförande att föra det nordiska försvarssamarbetet framåt och vidare. Det avtalet våra länder har idag slutit går i bräschen för ett fördjupat nordiskt samarbete och goda möjligheter finns att det kan på sikt sprida sig till andra länder”*¹¹⁹

Partnerskap väger tungt för att gynna Danmarks intressesen. Danmark ämnar att prioritera ökat samarbete med både EU och NATO, för att öka sitt inflytande som ett mindre land. Danmark är hoppfulla om att kunna påverka övriga EU-länder i Bryssel, samt i viktiga politiska huvudstäder som ett resultat av ett alliansorienterat politiskt agerande.¹²⁰

Som ett erkänt allierat land till NATO presenterar *Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid - vejen frem for Danmarks interesser og værdier mod 2030* att Danmarks partnerskap till alliansen är en *garant för säkerhet* - medlemskapet innebär stabilitet i riket samt i närområdet. NATO ses som en grundsten i den danska säkerhetspolitiken och Danmarks främsta uppgift fokuserar på kollektivt försvar, krisstyrning genom internationella insatser samt partnerskap. Danmark har en genomslående positiv bild av medlemskapet i NATO där de ponerar att NATO:s genomslagskraft ligger i varje medlemslands vilja att lägga resurser på försvaret. Som vi tidigare nämnt ligger Danmarks försvarsutgifter på 1.04 av landets BNP¹²¹, vilket inte uppnår till NATO:s mål på 2%. Dock, efter ett fastställande av medlemsländerna vid ett möte i Wales 2014, att hotbilden ökat ska Danmark nu sträva mot en real tillväxt av försvaret för att nå målet.¹²²

---

¹¹⁹ Regeringen. *Sverige fördjupar sitt fredstida försvarssamarbete med Danmark*. (2016).

¹²⁰ Udenrigsministeriet. *Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid*.

¹²¹ Ernstved-Rasmussen, P. (2016)

¹²² Udenrigsministeriet. *Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid*.

Det är inte enbart NATO som visar påtryckningar gällande Danmarks låga försvarskostnader. Den 29:e februari 2016 gick USA:s ambassadör i Danmark, Rufus Gifford, ut i den danska dagstidningen *Berlingske* och förmanade den danska regeringen att tillta åtgärder för att öka de militära resurserna. Gifford menar att det ryska hotet ska tas på allvar och att trenden av en militär nedrustning måste stoppas i de Europeiska NATO-länderna för att möta hotet.¹²³

Det danska försvaret befinner sig i en tid av förändring för att effektiviseras. Försvarsministeriet är ekonomiskt pressat då regeringen beslutat att minska försvarskostnaderna med 2.7 miljarder danska kronor varje år fram till 2017. Syftet med nerskärningen är att få den danska ekonomin åt rätt håll - men den danska regeringen menar att nedskärningen inte kommer påverka försvarets förmåga att lösa dess huvudsakliga uppgifter. Försvarsministeriet ponerar att nedskärningen kräver en modernisering och effektivisering för att kunna möta nya utmaningar - för att kunna effektivisera krävs således investeringar.¹²⁴

Nya utmaningar som bland annat väntar i Arktis är central utgångspunkt i ett flertal danska rapporter och det är på denna punkt som Danmarks försvar vidare skiljer sig mot Sveriges. Den tidigare nämnda rapporten *Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid* definierar i sin introduktion Danmarks geografiska position som följande:

*”Kongeriget Danmark er en arktisk stormagt og et mindre europæisk land placeret mellem de regionale stormagter og en del af en nordisk og nordeuropæisk kulturkreds.”*¹²⁵

Danmark kan alltså titulera sig som en *Arktisk stormakt* då Rigsfællesskabet med Grönland och Färöarna gör Danmark till världens tolfte största land (baserat på yta). Detta resulterar i en dansk militärorganisation med 85 anställda; *Arktiskt Kommando*, som tjänstgör i Arktis och Nordatlanten med huvudfäste i Nuuk, Grönland. Det huvudsakliga syftet med *Arktiskt Kommando* är att skydda Grönland och Färöarnas suveränitet genom övervakning till havs,

---

¹²³ /ritzau/. *USA presser på for et større og dyrere dansk forsvar*. Jyllands-Posten International. (2016).

¹²⁴ Försvarsministeriet. *Forsvarsforlighet 2013-2017*. (2016)

¹²⁵ Udenrigsministeriet. *Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid*.

land och i luften. Utöver dessa uppgifter praktiserar de också sök- och räddningsuppdrag, övervakar den marina miljön, utsläppskontroller och fiskeriinspektioner.¹²⁶

För att möta framtida utmaningar - exempelvis klimatförändringar och teknik som möjliggör en ekonomisk potential i Arktis - har den danska regeringen arbetat fram en strategi som gäller fram till 2020. I denna rapport visas prioritering på internationellt samarbete i form av *Arktiska Rådet* där också Sverige är medlemmar. Danmark menar att samarbete är av största vikt för att hantera konflikt, utmaningar och möjligheter i Arktis och de hoppas även kunna *sudda bort* de myter beträffande en kapplöpning mot Nordpolen.¹²⁷ Den säkerhetspolitiska strategin syftar att förebygga konflikter samt en militärisering av Arktis, för att aktivt bevara regionen med en prägel av tillit, samarbete och partnerskap för ömsesidig nytta.¹²⁸

Färska nyheter visar att Danmark beslutat om att köpa in nya stridsflygplan till försvaret trots en restriktiv budget. Det danska försvaret menar att denna investering *måste* genomföras för att modernisera försvarsförmågan. En beslutsprocess beträffande nya stridsflyg har pågått i 10 år och det är den största offentliga investering i Danmarks historia. Beslutet att genomföra investeringen togs den 12 maj 2016 och investeringen kommer kosta cirka 20 miljarder danska kronor.¹²⁹ Danska statsministern Lars Løkke Rasmussen gjorde följande utlåtande beträffande frågan: "*Stridsflygen är en viktig del av vår beredskap. De övervakar danskt luftrum och avvisar kränkningar*"¹³⁰

Totalt kommer 27 amerikanska stridsflyg ersätta det föråldrade flygvapnet och kostnaden tas från den redan pressade försvarsbudgeten, vilket kommer leda till ytterligare optimering av försvaret. Danska politiker talar om att eventuellt ge försvaret nya anslag, då kostnaden för det nya flygvapnet innebär hårda slag på budgeten. Beslut om detta kommer dock inte tas förrän 2017.¹³¹

---

¹²⁶ Arktiskt Kommando. *A joint military command for the arctic and north atlantic region.* (2016)

¹²⁷ Kongeriget Danmarks Strategi for Arktis 2011-2020. S, 9 (2011)

¹²⁸ Kongeriget Danmarks strategier for Arktis 2011-2020. S, 9. (2011)

¹²⁹ Forsvarsministeriet. *New fighter aircraft - Government recommendation.* (2016)

¹³⁰ SVT Nyheter, *Danmark köper amerikanska F-35-stridsflygplan.* (2016)

¹³¹ SVT Nyheter, *Danmark köper amerikanska F-35-stridsflygplan.* (2016)

5. Analys

5.1 Etappindelning

För att besvara vår forskningsfråga sker analysavsnittet i två etapper; en så kallad *tvåstegsanalys*. Vi inleder analysen med att granska empiriskt underlag utifrån realism och liberalism, för att kartlägga vilka ideologiska värderingar Sverige och Danmarks försvar präglas av. I avsnitt 5.2 analyseras Sveriges säkerhetspolitiska praktik och i 5.3 analyseras Danmarks säkerhetspolitiska praktik. Genom kartläggning av detta slag ämnar vi att fortsätta analysen med ytterligare kartläggning, i form av en undersökning av bakomliggande faktorer beträffande *varför* den givna teorin lett till specifikt praktiserande av säkerhetspolitik. Den första analysstegen skapar grund till den andra och sista delen, vilka bearbetas utifrån socialkonstruktivism och Agrells analyschema. Etappindelningen syftar att skapa robust förståelse till *varför* två närliggande liberala länder har skild syn på vad som bäst lämpar sig på det säkerhetspolitiska planet. Vi har inte använt socialkonstruktivism i analysens första del, då den fokuserar på att *uppmärksamma förhållandet* mellan aktörer och dess strukturella mönster. Dessa faktorer ska studeras utifrån ländernas uppfattning av *omvärldsbild*, *hotbild* samt *handlingsmönster* under rubrikerna 5.4.1 till 5.4.3. Analysens sista del, 5.5 Analytisk sammanfattning och nedbrytning, avser att *knyta ihop säcken* och konkretisera analysen.

5.2 Etapp 1: Analys av Sveriges praktiserande av säkerhetspolitik

Sverige är som bekant ett av de länder som präglats av längst fredsperiod. Detta kan sammanlänkas med liberalismens antagande att demokratier är mindre benägna än diktaturer att gå ut i krig. Vi finner att vårt insamlade material visar att Sverige de senaste åren allt mer lämnat spår av realism beträffande samarbeten. Vi finner att Sverige intagit en mer liberal strategi där partnerskap, så som bilaterala och transnationella förbund, värderas högt. Realister har skeptisk syn på partnerskap och anser att sådana konstellationer inte bringar framgång. Liberaler menar i kontrast att fred och frihet uppnås genom samarbete. Sverige är för nuvarande engagerade i ett flertal säkerhetspolitiska partnerskap; FN, EU, OSSE, Nordefco mfl. Landets alliansfrihet och isolationism har blivit allt mer diffus med tanke på solidaritetsförklaringen - vilket innebär att Sverige numera står i stånd att ge samt ta emot militärt stöd i och från närområdet. Detta pekar på att Sverige, beträffande partnerskap av säkerhetspolitisk karaktär, har en mer liberal inställning än realistisk.

I Sverige råder allomfattande inställning att militära medel och beväpnad kamp inte är lösningen på konflikt och de eftersträvar inte heller att starkt engageras i krigföring. I form av solidaritetförklaringen ska de inte heller passivt stå bredvid i kriser i närområdet. Liberalismen belyser vikten av förtroendet för den enskilda individen och liberalismen är också beslutna om att man inte ska behöva skada någon i sitt utförande. Det är i en liberal stat av vikt att politiken utgår från medborgarnas prioriteringar - politiken är en översättning av medborgarnas prioritering. Färska opinionsmätningar visar att en majoritet är emot ett svensk medlemskap i NATO. Sverige visar liberala tendenser här, då de lagt medlemskap i NATO på is - baserat på medborgarnas prioriteringar. Vi ponerar att regeringen lyssnar på majoriteten då en medvetenhet råder om att ett missnöje och mycket skiftande prioriteringar lättare resulterar i konflikter.

De grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna anses vara liberalismens grundpelare och Sveriges välfärd präglas i hög utsträckning av ett värnande av dessa. Undertecknandet av Lissabonfördraget innebär att Sverige ålade sig att följa EU:s riktlinjer beträffande politiska, socialekonomiska rättigheter. För att inte inskränka dessa rättigheter undviker en liberal stat att ingå i militära konflikter - något som vi tydligt kan urskilja i Sveriges säkerhetspolitiska ställningstagande. Ytterligare bevis på Sveriges värnande om grundläggande mänskliga rättigheter går att urskilja i avskaffandet av obligatorisk värnplikt - det är upp till var och en att tjänstgöra inom försvaret eller inte. Om tvång skulle råda skulle det gå emot liberala grundvärderingar. Då försvarstjänster i Sverige idag är frivilliga anser vi att de går hand i hand med liberala tendenser.

Sveriges säkerhetspolitiska praktik sker inte enbart inom Sveriges landsgränser. 200 svenska militärer tjänstgör i utlandet där kris råder, för att upprätthålla fred och motverka konflikt. Detta går hand i hand med liberalismen då denna teori tror på den mänskliga förmågan att inte utsätta någon annan i sitt utförande. Teorin förespråkar *transnationella förbund* för upprätthållande av mänskliga rättigheter och således fred nationer emellan. Liberalismen menar att människor, oavsett yttre faktorer, är av samma värde och bör behandlas på samma grunder. Genom Sveriges utlandstjänster ser de till att dessa värden gynnas.

Då Sverige just nu befinner sig i en upprustande militär fas (2016-2020), finner vi att de har *vissa* realistiska tendenser i sin säkerhetspolitik. Realismen beskriver länders upprustande av militär kapacitet som ett säkerhetsdilemma. Detta säkerhetsdilemma innebär att oro och hot sprids i takt med att upprustning sker, vilket kan anses kontraproduktivt; länderna söker skydd i form av upprustning, men upprustningen sprider allt fler hot till närliggande områden. Som nämns i teorigenomgången leder inte detta dilemma till ett konstant krig - snarare till avhållsamhet och misstänksamhet. Vi finner det kontraproduktivt i den bemärkelse att Sverige ingår partnerskap med närliggande länder, är av uppfattningen att beväpnad kamp inte löser konflikter och samtidigt rustar upp deras militära styrka - på grund av influens av närliggande länder. Vi anar att detta beror på Sveriges *hotbildsuppfattning*, vilket vidare analyseras i analysens andra etapp.

5.3 Etapp 1: Analys av Danmarks praktiserande av säkerhetspolitik

Danmark visar starka inslag av liberalism i form av deras *aktivistiska säkerhetspolitik*. Danmark har sedan 1949 varit medlemmar i NATO och deras nuvarande visioner utgår ifrån intressebaserad policy - i förhållande till chans till partnerskap för att nå större internationellt inflytande. Vårt empiriska underlag tydliggör att Danmark värdesätter partnerskap och önskar ett ökat samarbete med NATO, EU och FN för att ges plats på den politiska arenan med större internationellt inflytande. Denna politiska strategi - att värna om partnerskap - faller inom ramen för liberalism. Danmark tar ett steg längre än Sverige då de prioriterar samarbete i större utsträckning då deras säkerhetspolicy länge präglas av att vara med i en allians.

Danmark har en lång tradition att aldrig *stå ensam*, exempelvis i form av deras medlemskap i NATO. Vårt material ger en förståelse att medlemskapet är *kärnan* i den danska säkerhetspolitiken och en grundsten i Danmarks säkerhet. Danmark har varit delaktiga i FN:s operationer sedan 1948 vilket påvisar landets omfattande involvering i internationella samarbeten/transnationella förbund. Genom åren har Danmark haft omkring 25000 tjänstgörande utomlands. Till skillnad från Sveriges transnationella förbund har Danmarks försvar intagit en mer *aggressiv* approach i sina insatser och ett flertal soldater har mist livet i sammandrabbningar i krigshärjade länder.

Danmark och Sverige närmar sig för närvarande varandra i form av samarbete gällande främst informationsutbyte. Överenskommelse är redan påskrivnen och syftar till att gälla i fredstid. Vi kan i detta samarbete se tydliga liberala tendenser, då upprätthållande av fred i samarbetet är centralt. Sverige diskuterar samtidigt att ingå samarbete med Finland - dock i mer realistisk anda, då det senare samarbetet handlar om att placera förband i varandras länder. Vi tolkar detta som att Sverige och Danmark har en liberal inställning i säkerhetspolitiken gentemot varandra.

I Danmark är värnplikten tvärt emot Sverige inte något frivilligt. Detta går emot den liberala teorin, då liberalismen är stark förespråkare för mänskliga fri- och rättigheter. Att värnplikten är ett krav snarare än plikt, som det är i Sverige, tyder på en avsaknad av frihet. Nyligen gjordes den största offentliga investeringen i Danmarks historia, då de investerade i 27 nya stridsflygplan för att modernisera försvaret. Denna investering är ett resultat av flera års överläggning och vidare ett tecken på en upprustning - vilket ytterligare tyder på realistiska tendenser i Danmarks säkerhetspolitiska praktik.

Sammanställning av tendenser presenteras i nedanstående tabell:

TENDENSER	SVERIGE	DANMARK
LIBERALA	<ul style="list-style-type: none"> - Internationellt samarbete i form av partnerskap och förbund värderas högt och anses leda till fred och frihet - Allomfattande inställning att militära medel och beväpnad kamp inte är lösningen på konflikt - Politiken utgår från medborgarna (exempel: NATO-frågan) - De grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna anses vara liberalismens grundpelare och Sveriges välfärd präglas i hög utsträckning av värnande av dessa - Avskaffandet av obligatorisk värnplikt stärker landets värnande om grundläggande mänskliga rättigheter - Säkerhetspolitiska praktiken sker även utanför landets gränser för att upprätthålla fred och motverka konflikt 	<ul style="list-style-type: none"> - Starka inslag av liberalism i form av deras aktivistiska säkerhetspolitik - Värdesätter partnerskap och förbund och har en lång tradition att <i>aldrig stå ensamma</i> - Önskar ett ökat samarbete med bl a NATO, EU och FN - vilket stärker de liberala tendenserna - Genom åren har landet haft omkring 25 000 tjänstgörande utomlands
REALISTISKA	<ul style="list-style-type: none"> - Nuvarande upprustning av militär karaktär där fokus ligger på att förbättra försvarets förmåga att ingripa 	<ul style="list-style-type: none"> - Värnplikten är inte något frivilligt i landet - Nyligen gjordes den största offentliga investeringen i Danmarks historia, i form av 27 nya stridsflyg

Kvalitativ granskning av insamlad data i kombination med teorierna leder oss att kunna konstatera att båda ländernas säkerhetspolitik *främst* präglas av liberala tendenser. Realistiska inslag går att urskilja i respektive land. De liberala tendenserna är genomslående och därför väljer vi att kategorisera länderna som liberala. En helhetsbedömning av respektive lands säkerhetspolitik blir alltså att de båda är liberala.

5.4 Etapp 2

Strukturella och aktörsrelaterade faktorer formar i socialkonstruktivismens mening *uppfattningar* - exempelvis i form av världsbild eller en nations identitet. Teorin är därför lämpad att användas i kombination med det valda analys-schemat. En viktig poäng inom den socialkonstruktiva teorin är att alla uppfattningar - så som en nations existens eller himlens färg - är av människan på ett eller annat vis *skapad*. Skapelsen kan vara både uttalad och outtalad - uppfattningarna kan vara av normativ, kulturell karaktär eller en konkret bestämmelse etc.

Vi har konstaterat att både Sverige och Danmark har genomslående liberala tendenser i deras säkerhetspolitiska utformning. Ändå kvarstår fakta: *de praktiserar olika typer av säkerhetspolitik*. Hur kan detta vara möjligt, då båda ländernas säkerhetspolitik är av liberalt slag. Innebär detta att något land är *mer* liberalt än ett annat? Med hjälp av socialkonstruktivismen kan vi påvisa att länderna mycket väl kan vara *lika liberala*. Avgörande i kontexten och vad som även blir avgörande faktor i utformningen av säkerhetspolitik är den ömsesidiga uppfattning respektive land har beträffande *vad som är liberalt*. Innebörden av samtliga ting präglas av *övergripande uppfattning* beträffande given innebörd - i denna kontext vad som är liberalt. Medborgarna i respektive land - allt från den enskilde till statsmän - är överens om innebörden av liberalism (precis som andra ting). Det viktiga i detta konstaterande är att den svenska innebörden av liberalism, enligt vår analys, skiljer sig från den danska innebörden av liberalism - men båda länder kan praktiskt sätt ha en liberal säkerhetspolitik.

Världens beståndsdelar bygger enligt socialkonstruktivismen på kollektiva uppfattningar beträffande dessa beståndsdelar. Teorin menar att kollektiv enighet om saker och ting även skapar möjlighet att *förändra* och *forma* dessa - människan kan *förändra världen*, då vi har

möjlighet att förändra och forma. Grundläggande för förändring är *vetskapen* om att förändring kan ske - då ingen uppfattning är konstant. Detta innebär dock inte att förändring alltid sker över en natt.

5.4.1 Analys av omvärld

I denna del studerar vi hur länderna uppfattar sin omvärld för att se om detta påverkar deras utformning av säkerhetspolitik. Det första vi kan konstatera är att båda länder uppfattar EU som central aktör för ordning, tillväxt och välfärd i Europa. Värdet av EU samarbete återkommer i ett flertal offentliga dokument i respektive land och Danmark belyser vikten av prioriterat samarbete i utvärderingen "*Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid*". EU-medlemskapet innebär ett stöd för länderna och det möjliggör en plattform där de har chans att påverka vad som händer inom unionen. Medlemskapet innebär också förpliktelser och krav på vad som ska efterlevas; undertecknandet av Lissabon fördraget är ett exempel på detta. Samarbete med FN värdesätts också och är av betydelse för länderna på den internationella och politiska arenan. Respektive land har länge och deltar än idag aktivt i FN:s fredsbevarande insatser världen runt för att främja fred och minimera konflikter. Mänskliga fri- och rättigheter värdesätts i båda länderna och prioritering läggs på internationella insatser istället för nationella, då *direkt* hot saknas.

Sverige och Danmark delar uppfattning att samarbete och att ekonomisk och politisk utveckling är av stor betydelse. Modernisering och effektivisering genomsyrar bägge ländernas visioner om framtiden för att försvaret ska kunna möta framtidens utmaningar och möjligheter. Dessutom konstaterar båda länder att världens ordning står inför nya hot; mycket baserat på interna oroligheter och frustration som råder inom EU. Den största orolighetsfaktorn både Sverige och Danmark har är Rysslands utveckling. Vår data visar att Rysslands agerande tas på fullaste allvar i bägge länder - vilket kommer redogöras ytterligare i *hotbildsanalysen*.

En markant skillnad mellan länderna är det danska territoriella och suveräna ansvaret över Arktisområdet. Danmark definierar det egna landet som en *Arktisk stormakt* där ett stort ansvar finns att bibehålla områdets karakterisering av tillit och fred. Båda länder är dock medlemmar i *Arktiska Rådet* och samarbete sker för att värna och skydda den arktiska miljön

och människorna som lever där. Danmark uttrycker dock oroligheter om vad framtiden väntas innebära för området; därför har åtgärder vidtagits i form av en utarbetad strategi där *Arktiskt Kommando* har huvudansvaret för att implementera och följa denna.

Danmark uppvisar dock en positiv bild av omvärlden i form av deras förtroende för internationellt samarbete, att det minimerar risken för konflikter och krig. NATO är den beståndsdel i dansk säkerhetspolitik som ger uttryck för en känsla av trygghet. Därför genomsyras de danska offentliga handlingarna av en genomgående positivism till medlemskapet. Danmark tror också att partnerskap är positivt i utvecklingen av ekonomi och politik - vilket vidare är en vision de vill utveckla då de hoppas på framtid med stärkt ställning på den internationella och politiska arenana. Sverige är i sin tur också medlemmar i ett flertal organisationer och även de har förtroende för att samarbete minimerar risken för framtida konflikter. Sverige och Danmarks konstaterande att det säkerhetspolitiska läget försämrats har således gett incitament till ökat bilateralt samarbete länderna emellan. Med hjälp av socialkonstruktivismen kan vi konstatera att samarbete blivit av central social struktur beträffande Danmarks och Sveriges säkerhetspolitiska strategier; men att Danmark tagit ett steg längre då allianser är av särskild betydelse i deras säkerhetspolitiska praktik.

5.4.2 Analys av hotbild

Trots att vi i ovanstående stycke konstaterat att det saknas uppfattning av *direkta* militära hot i respektive land, finns en hotbild från Östersjöområdet - av Ryssland. Föreställning av ryskt hot har fått genomslag inom internationell politik och blir enligt socialkonstruktivismen en slags maktfaktor. Danmark har påtryckningar från både NATO och USA att se allvaret i hotet och de uppmanas att lägga fler resurser på försvaret. USA:s ambassadör i Danmark har också uppmanat danska försvaret att ta hotet på allvar och att en nedrustning av försvaret ej är en god idé i dagens läge.

Rysslands indirekta hot mot Sverige, angående eventuellt medlemskap i NATO, tas också på allvar vilket påverkar Sveriges uppfattade hotbild. Ett svenskt medlemskap i NATO är mycket omtvistat då det finns starka förespråkare och starka motståndare. Sverige, efter årtionden som neutralt land i krigstid och alliansfritt i fredstid - har enligt vår tolkning skapat en social struktur där de *uppfattas* vara ett land med en restriktiv inställning till militära

parterskap. Sverige har alltså med tiden skapat en norm (ömsesidig uppfattning): att de är alliansfria. Om alliansfriheten bryts, bryts också normen och den sociala strukturen om hur Sverige *uppfattas* vara. Det är enligt socialkonstruktivismen kollektivt uppfattat att Sverige är alliansfria - om denna struktur förbises sker en fördelning i maktordningen - något som Ryssland inte önskar ske, då detta skulle uppfattas som ett hot. Trots avsaknad av medlemskap i en militär allians, känner inte Sverige av en *direkt* hotbil av militär karaktär riktad mot sig. Precis som Brännströms resonerar upplevs Sverige ha ett högt tröskelvärde. Självförsörjning av försvarsmateriel och alliansfrihet har resulterat i länders uppfattning att en attack mot Sverige helt enkelt är för kostsam för att vara lönsam.

Länderna uppfattar att hoten idag skiljer sig från de som rådde under kalla kriget - något som ställer krav på försvarets förmåga att anpassa sig, då de nya hoten är mångfacetterade. Det som skiljer länderna beträffande hotbild är Danmarks optimism och proklamerade *beroende* av NATO som säkerhetsgarant. Socialkonstruktivismen konstaterar att ingenting är konstant och att uppfattningar kan ändras om det får kollektivt genomslag. Än så länge är Danmarks uppfattning överhängande positiv till deras medlemskap och det är framträdande att de känner en trygghet med partnerskapet med NATO. Danmark uppvisar en stark tro att inga direkta hot finns riktade mot dem baserat på deras medlemskap, vilket resulterat i ett utökat deltagande i internationella insatser.

5.4.3 Analys av handlingsmönster

Vår kvalitativa metod hjälper oss finna att Sverige och Danmarks övergripande vision och mål är att skydda och värna om fred och dess suveränitet - men att de tilltar olika medel i sitt praktiserande. Sverige frångår inte normen som alliansfri stat och Danmark fortskrider med den sociala strukturen - att föra vad vi kallar en *aktivistisk* säkerhetspolitik. Det som Sverige gör är att aktivt rusta upp sitt försvar, med fokus på totalförsvaret och Danmark gör i kontrast massiva nedskärningar inom försvarsbudgeten. Trots att Sveriges regering offentliggjort att försvaret ska få mer resurser har frustration om handlingsutrymmet yttrats av Brännström, vilket även resulterade i hans avgång. Brännström hävdade som bekant att försvaret inte hade medel att utföra ett ordentligt jobb. Även Agrell har uttalat sig offentligt om Sveriges oförmåga att försvara sig och proklamerar att ett medlemskap i NATO är högst nödvändigt i framtiden. Idag ligger ett medlemskap på is då det är en politisk fråga som väcker starka

känslor och således kräver mycket debatt där svenska folket har en stark talan. Opinionsmätningar visar också att majoriteten i Sverige är negativt inställda till att bli medlemmar i NATO.

Planen och strategin om en upprustning genomsyrar de svenska dokument vi granskat, precis som nedskärning genomsyrar de danska. Trots de upprepade nedskärningarna av den danska försvarsbudgeten har den Danska regeringen gjort den största offentliga investeringen någonsin - i form av nya stridsflyg, med syfte att ersätta det föråldrade flygvapnet. Flygvapnet ses som en nyckelspelare inom bägge försvarsmakter och inom det svenska försvaret ses även dess undervattensförmåga som central komponent gällande att skydda landet. En norm som vi tolkar att båda försvaren rör sig mot är *modernisering* för att nå effektivitet.

Båda länderna värderar också internationella insatser - dock har Danmark ett försprång då de är mer aktiva än Sverige på den fronten. Danmark har även en mycket längre historia av internationellt deltagande och betydligt fler danska soldater tjänstgör utomlands än de svenska. Av vår tolkning värnar Danmark mycket om sitt deltagande i internationella operationer med förhoppningar om långsiktiga fördelar (interdependence). Dessa långsiktiga fördelar är exempelvis ökat inflytande i internationella kontexter (exempelvis i Bryssel) samt beskydd. Långsiktiga vinster med förbund är också ett upprätthållande och värnande av universella mänskliga rättigheter. En stor del av den danska strategin är att utföra en intressebaserad politik där se sätter sina intressen i förhållande till stärkt position och möjligheter till partnerskap. I *Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid* ser vi ett tydligt mönster i Danmarks framtidsvision för försvaret inkluderar en utveckling av danskt samarbete.

Sammanställning av analys kring komponenterna omvärld, hotbild och handlingsmönster presenteras i nedanstående tabell:

	SVERIGE	DANMARK
O M V Ä R L D	<ul style="list-style-type: none"> - EU är en central aktör för ordning, tillväxt och välfärd - FN är också en betydelsefull aktör för landets säkerhetspolitik - Upplever oroligheter inom EU - Oroliga för Rysslands utveckling - Konstaterat att säkerhetsläget i närområdet är försämrat - Positiv syn på internationella insatser 	<ul style="list-style-type: none"> - EU är en central aktör för ordning, tillväxt och välfärd - FN är också en betydelsefull aktör för landets säkerhetspolitik - Upplever oroligheter inom EU - Oroliga för Rysslands utveckling - Konstaterat att säkerhetsläget i närområdet är försämrat - Positiv syn på internationella insatser - Uttrycker en oro för Arktis-området (där de har territoriellt ansvar) - Positiva till medlemskapet i NATO
H O T B I L D	<ul style="list-style-type: none"> - Direkta hot av militär karaktär saknas - Högt tröskelvärde - Ryska utvecklingen tas på allvar - Ryssland vill inte att Sverige skak bli NATO-medlemmar - Norm att vara alliansfria - Uppfattar dagens hot som mångfacetterade 	<ul style="list-style-type: none"> - Direkta hot av militär karaktär saknas - Känsla av trygghet ges av medlemskapet i NATO - ryska hotet ger påtryckningar från NATO och USA - Ryska utvecklingen tas på allvar - Norm att aldrig <i>stå ensamma</i> - Uppfattar dagens hot som mångfacetterade
H A N D L I N G S M.	<ul style="list-style-type: none"> - Rustar upp försvaret med fokus på totalförsvaret - Undervattens- och flygförmågan ses som viktig - Moderniserar och effektiviserar försvaret - Deltar i internationella insatser - Bilateralt samarbete med Danmark 	<ul style="list-style-type: none"> - Massiva nedskärningar i försvarsbudgeten - Gjort den största offentliga investering i landets historia i form av 27 nya stridsflyg* - Moderniserar och effektiviserar försvaret - Deltar aktivt i internationella insatser med hopp om långsiktiga fördelar (interdependence) - Bilateralt samarbete med Sverige

* Totalt kommer 27 amerikanska stridsflyg ersätta det föråldrade flygvapnet och kostnaden tas från den redan pressade försvarsbudgeten - vilket kommer leda till ytterligare optimering av försvaret

5.5 Analytisk sammanfattning och nedbrytning

Vi har nu konstaterat att Sverige och Danmark praktiserar skild säkerhetspolitik. Länderna är i många avseenden lika; i första etappen konstaterar vi att båda länder har liberal prägel på sin säkerhetspolitik. Men för att besvara vår forskningsfråga - *vilka faktorer ligger till grund för Sverige och Danmarks val av utformning i deras säkerhetspolitik?* - behöver vi fler beståndsdelar. Bakomliggande faktorer till ländernas skilda säkerhetspolitik behövde tydliggöras.

Genom att studera ländernas prägel av liberalism utifrån socialkonstruktivismen konstaterade vi att båda länder är liberala - men att de teorin har skild innebörd. Vad som är liberal praktik skiljer sig länderna emellan baserat på ömsesidigt rådande uppfattningar om liberalism i vardera land. Denna innebörd grundas exempelvis i kultur och andra sociala strukturer. Vad som skapat dessa uppfattningar härleder vi genom att bryta ner ländernas världsbild i form av de tre komponenter som utgör Agrells schema; *omvärld, hotbild och handlingsmönster*. Dessa tre punkter har använts som utgångspunkt och hjälpt oss finna bland annat att de som utformar säkerhetspolitik har skild uppfattning och tolkning av omvärld och att det påverkar det säkerhetspolitiska agerandet i respektive land.

Vi har kommit fram till att ländernas omvärldsuppfattning inte utgör en lika framträdande förklaringsfaktor som hotbild och handlingsmönster. Det vi tycker skilja länderna åt på denna punkt dock är Danmarks uppgift att värna och skydda arktiskområdet.

Ländernas hotbild härleds främst till Östersjöområdet. Sverige finner vissa restriktioner - exempelvis att ingå medlemskap i NATO. Danmark, ett land som redan är medlemmar i NATO har också en uppfattad hotbild från Östersjöområdet - men av annat slag; deras medlemskap i NATO innebär att hotbilden *kollektivt* delas med bland annat USA och att de således *inte står ensamma* mot hoten från Ryssland. Båda länderna har en hotbild - men hotbilden skiljer sig länderna emellan. Danmark känner en trygghet baserat på medlemskapet i NATO - något som Sverige saknar. Sveriges trygghet baseras i stor utsträckning i sitt höga tröskelvärde. Sverige ser inte heller en tillräcklig vinst att ingå medlemskap i NATO då Ryssland tydligt uttryckt missnöje gentemot detta.

Ländernas handlingsmönster skiljer sig i form av deras aktivitet i förbund och i slag av förbund de är aktiva i. Sverige är utmärkande aktiva i fredsbevarande förbund, så som EU och FN. Danmark är också aktiva i sådana förbund - samtidigt som de är aktiva i förbund där de har *skyldighet* att med militära medel ingripa ifall något medlemsland behöver. Sverige står således i större utsträckning ensamma medan Danmark ingår i ett slags kollektiv.

6. Slutsats

Vårt syfte med studien var att undersöka ländernas säkerhetspolitiska utformning för att finna faktorer som kan förklara och redogöra konsekvenser dessa ställningstagande medfört till respektive lands försvarsmakter. Vi kan efter analys av empiriskt underlag dra slutsatsen att både Sverige och Danmark *främst* präglas av liberala tendenser i sitt säkerhetspolitiska praktiserande; dock finns det i utformningen reella skillnader mellan länderna, vilket grundar sig i kollektiva uppfattningar i respektive land. En liberal stat är en funktion vars syfte och handlande styrs av väljarnas prioriteter. Detta innebär att Sverige och Danmark och dess policy båda kan vara liberala - men olika utformade på grund av att deras medborgare har skilda prioriteringar och uppfattningar.

Vilka faktorer är det då som ligger till grund för Sverige och Danmarks val av utformning i deras säkerhetspolitik? Försvaret utgör en stor del av respektive lands offentliga sektor och de nya hoten har uppmärksammat och ifrågasatt försvarsförmågan. Försvarsmakten har i båda länder genomgått revision och står inför moderniseringsarbete för att nå ytterligare effektivitet. Sverige och Danmark kännetecknas båda av uppfattningar som konstruerats under historiens gång och blivit normativa och kulturella strukturer i nationerna. Skilda mönster har kollektivt konstruerats som förankrats - något som resulterar i skild uppfattning beträffande vad som bäst lämpar sig i säkerhetspolitiken.

Vi anser att hotbilden har en avgörande roll beträffande säkerhetspolitisk utformning. Vi kan konstatera att denna *uppfattas olika* i Sverige gentemot Danmark och bygger även på skilda grunder. Trots att länderna geografiskt ligger nära varandra har de skild hotbildsuppfattning. Sverige har åtagit sig rollen som alliansfri nation och den är djupt inrotad och således svår att bryta. Sverige är enligt vår analys oroliga att lämna denna roll, då det skulle uppfattas som defensivt av t.ex. Ryssland (central aktör beträffande hotbild) om Sverige skulle bli medlemmar i NATO.

Danmark har långtgående rötter i NATO och deras medlemskap är således normativ i den bemärkelse att Danmarks säkerhetsstrategi innebär fokus på inträden i partnerskap. NATO inger således en känsla av trygghet till Danmark - något vi inte kan härleda till Sverige: ett

medlemskap i NATO skulle tvärtom öka hotbilden mot Sverige om man ska förlita sig på aktuella uttalanden från Ryssland. Känslan av trygghet leder vidare till att Danmark, till skillnad från Sverige, inte lägger lika stor vikt på att rusta upp försvaret inom landets gränser - då de istället har militärt stöd från NATO:s medlemmar, något som Sverige saknar.

Danmarks internationella samarbete sker i större utsträckning än Sveriges och även av mer *militär karaktär* - till skillnad från Sverige som ingår i mer fredsbevarande operationer. En central anledning till Danmarks aktiva deltagande i internationella insatser är förhoppning om utdelning av framtida fördelar och inflytande på den internationellt politiska arenan. Danmark har även ett större territorium att skydda än Sverige - och att genom ställa upp för andra länder förväntar de också beskydd om ett eventuellt angrepp skulle inskränka deras suveränitet.

Utifrån socialkonstruktivismen kan vi påvisa de konsekvenser som respektive lands ställningstagande medfört på deras försvarsmakter. Dessa konsekvenser härstammar från den tid där strukturer skapats och således även starka normer i respektive land. Dessa normer är välförankrade i bägge länders utformning och är även central prägel i den säkerhetspolitiska riktningen i dagsläget. Strukturer har i sin tur präglat skapandet av en maktbalans.

Utifrån vårt material finner vi inga incitament att idag bryta denna struktur; idag är det *stabilt* eftersom *direkta* hot saknas mot respektive land. Vi har i analysen nämnt att Sveriges ickemedlemskap i NATO påvisar detta; skulle de bli medlemmar skulle de *bryta normen* att vara ett alliansfritt land och således skaka om maktbalansen. Ryssland betonar deras ovilja till att Sverige ingår ett medlemskap, då det skulle innebära ett hot *mot* Ryssland. Vi anser att Danmark också visar tendenser till att följa inbitna beteendemönster då de ej rubbar på deras strategi, där partnerskap värdesätts som mest lönsamma och betryggande försvarsmekanismer.

Den här studien och dess resultat är av största vikt då försvaret utgör en betydande del av den offentliga sektorns maskineri - därför är förståelsen av dess utveckling och utformning fundamental. En förståelse i hur försvarets policy skapas ger oss möjlighet att sätta det i ett större perspektiv - för att således begripa vilken effekt försvaret har på den offentliga förvaltningen. Försvaret finansieras av offentliga resurser, och om försvaret ställs på prov i

form av konflikt kan de offentliga resurserna fördelas om - vilket ger effekter på hela samhället. Detta har nyligen exemplifierats då den största investeringen i Danmarks historia gjorts inom den säkerhetspolitiska ramen - vilket tvingar den offentliga sektorn att optimera och prioritera kring resursfördelningen.

Vi anser oss ha utvecklat en modell som är tillämpbar i flera offentliga discipliner. Med hjälp av en tvåstegsanalys utvecklade vi innebörden och breddade användningsområdet för Agrells schema. Schemat intar nu ett bredare spektrum då vi vävt in förklaringsfaktorer (liberalism utifrån socialkonstruktivism) som underlättar tolkning via Agrells originalschema. Utöver säkerhetspolitiska studier, anser vi att modellen nu lämpar sig för att förstå utformning av andra politiska kontexter - så som migrationspolitik, utrikespolitik och klimatpolitik. Agrells tre beståndsdelar innebär olika i olika kontexter, men är i samtliga applicerbara. En hotbild i klimatkontext kan exempelvis vara de bekymmer klimatförändringar förväntas bringa, medan hotbild i säkerhetskontexten har annan innebörd. Vi anser därför att vår utvecklade modell är generaliserbar, men fördelaktig i kontexter beträffande offentliga problem med internationell karaktär.

Vårt förslag till framtida forskning skulle kunna vara att tillämpa vår metod i en annan offentlig disciplin av internationell karaktär, för att kunna studera *varför* en politisk outcome ser olik ut i länder eller regioner. Detta med syftet att få en robust förståelse till varför offentlig förvaltning och policy utformas och ser ut som den gör i olika delar av världen samt inom nationella gränser.

7. Källförteckning

Böcker/tryckta skrifter

- Agrell, W (1985). *Alliansfrihet och atombomber - kontinuitet och förändring i den svenska försvarsdoktrinen från 1945 till 1982*. Liber.
- Andrén, N (1997). *Säkerhetspolitik - Analyser och tillämpningar*. Stockholm: Norstedts Juridik AB
- Bjereld, U., Ekengren, AM. och Lilja, C (2015) *Internationella relationer. Perspektiv på konflikt och samarbete i världspolitik*. Stockholm: Liber förlag. Tredje upplagan.
- Brodin, K (1997). *Studiet av utrikespolitiska doktriner - teori och två empiriska tillämpningar*. Stockholm: SSLP Försvarsdep.
- Brodin, K (1971). *Finlands säkerhetspolitiska doktrin*. Stockholm, Läromedelsförlaget
- Burchill, S. et al (2009). *Theories of International Relations*. New York: Palgrave MacMillan. Fjärde upplagan.
- Engelbrekt, K. (1999). Den sjuttonde alliansmedlemmen. *Internationella studier*, No. 4.
- Esaiasson, P et al (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik. [rev.] uppl.
- Kronvall, O (2003). *Den bräckliga barriären. Finland i svensk säkerhetspolitik 1948-1962*. Stockholm: Försvarshögskolan (Elander Gotab).
- Tallberg, J., Gustafsson, J. (2006). *Internationella Relationer*. Lund: Studentlitteratur. Andra upplagan.

Vetenskapliga artiklar

- Galston, W.A. (2010). Realism in political theory. *European Journal of Political Theory*, vol. 9, no. 4, pp. 385-411.
- Green-Pedersen, C., Odmalm, P. (2008). Going different ways? Right-wing parties and the immigrant issue in Denmark and Sweden. *Journal of European Public Policy*, 15:3, 367-381, DOI: 10.1080/13501760701847564
- Martin, B.A. (1948). Liberalism. *The Western Political Quarterly*, vol. 1, no. 3, pp. 295-297.
- Moravcsik, A. (1997). Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics. *International Organization*, vol. 51, no. 4, pp. 513-517
- Moravcsik, A. Liberalism and International Relations Theory. Harvard University and University of Chicago. Paper No. 92-6.
- Neumann, I. B. (1996). Nordic Security Cooperation in a Homogenized Political Setting. *Cooperation and Conflict*, vol. 31, no. 4, pp. 417-432.
- Nuri Yurdusev, A. (2006), Thomas Hobbes and international relations: from realism to rationalism. *Australian Journal of International Affairs*, vol. 60, no. 2, pp. 305-321.
- Nyberg, R. (1984). Security Dilemmas in Scandinavia. Evaporated Nuclear Options and Indigenous Conventional Capabilities. *Cooperation and Conflict*, vol. 19, no. 1, pp. 59-82.
- Yang, L. & Gergen, K. (2012). Social Construction and its Development: Liping Yang Interviews Kenneth Gergen. *Psychological Studies*, vol. 57, no. 2, pp. 126-133. (s. 126-127)

Utredningar/rapporter

- Arktiskt Kommando. A joint military command for the Arctic and North Atlantic region.
http://www2.forsvaret.dk/omos/organisation/arktisk/Documents/Arktisk-Kommando_DK_UK.pdf
(Hämtad 2016-05-18)
- Kongeriget Danmarks Strategi for Arktis 2011-2020
<http://um.dk/da/udenrigspolitik/lande-og-regioner/arktisk-portal/arktisk-strategi>
(Hämtad 2016-05-18)
- Udenrigsministeriet. *Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid.*
<http://um.dk/da/udenrigspolitik/aktuelle-emner/dansk-diplomati-og-forsvar-i-en-brydningstid>
(Hämtad 2016-05-07)
- Forsvarsministeriet, *New fighter aircraft - Government recommendation*
<http://www.fmn.dk/temaer/kampfly/Documents/new-fighter-government-proposal.pdf>
(Hämtad 2016-05-16)

Webbsidor/tidsskrifter

- Agrell, W. *Ansök om Nato-anslutning tillsammans med Finland.* Svenska Dagbladet. 13 september 2015.
<http://www.dn.se/debatt/ansok-om-nato-anslutning-tillsammans-med-finland/>
(Hämtad 2016-05-03)
- Carp, O. *Alliansfriheten – ett svenskt fornminne?* DN Nyheter. 23 maj 2012.
<http://www.dn.se/nyheter/sverige/alliansfriheten-ett-svenskt-fornminne/>
(Hämtad 2016-05-17)
- Ernstved-Rasmussen, P. *Danmark budgetterer kun 1 pct. af BNP på forsvaret.* OLFI. 3 mars 2016.
<http://olfi.dk/2016/03/03/danmark-budgetterer-kun-1-pct-af-bnp-paa-forsvaret/>
(Hämtad 2016-05-05)
- Europeiska rådet, *Europeiska unionens råd. EU:s kamp mot terrorism.*
<http://www.consilium.europa.eu/sv/policies/fight-against-terrorism/>
(Hämtad 2016-05-04)
- Europol. *European Union Terrorism Situation And Trend Report 2015.* 6 juli 2015.
<https://www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2015> (TE-SAT)
(Hämtad 2016-05-01)
- Finlands Ambassad.
<http://www.finland.se/public/default.aspx?nodeid=36152&contentlan=3&culture=sv-FI>
(Hämtad 2016-05-25)
- Forsvaret for Danmark. *Om forsvaret.*
<http://www2.forsvaret.dk/omos/Pages/om-os.aspx>
(Hämtad 2016-05-03)
- Forsvaret for Danmark. *Utland.*
<http://www2.forsvaret.dk/viden-om/udland>
(Hämtad 2016-05-03)
- Forsvarsministeriet. *Værnsfælles Forsvarskommando.*
<http://www.fmn.dk/omos/ministeromraade/Pages/vaernsfaelles-forsvarskommando.aspx>
(Hämtad 2016-05-04)

- Forsvarsministeriet. *Forsvarsförhållighet 2013-2017*.
<http://www.fmn.dk/videnom/Pages/Forsvarsforliget2013-2017.aspx>
(Hämtas 2016-05-16)
- Forsvarsministeriet. *New fighter aircraft - Government recommendation*.
<http://www.fmn.dk/temaer/kampfly/Documents/new-fighter-government-proposal.pdf>
(Hämtad 2016-05-16)
- Försvarsmakten. *Försvarets andel av BNP*.
<http://www.forsvarsmakten.se/sv/om-myndigheten/ekonomisk-planering-och-redovisning/forsvarets-andel-av-bnp/> (Hämtad 2016-04-19)
- Försvarsmakten. *Internationella insatser*.
<http://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/internationella-insatser/> (vår verksamhet)
(Hämtad 2016-05-03)
- Försvarsmakten. *Vårt uppdrag*.
<http://www.forsvarsmakten.se/sv/om-myndigheten/vart-uppdrag/myndigheten/> (myndigheten)
(Hämtad 2016-05-01)
- Försvarsmakten. *Värnplik*.
<http://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/var-historia/varnplik/>
(Hämtad 2016-05-03)
- Höglund, J (2016). *ÖB Micael Bydén efterlyser nytt totalförsvar*. Göteborgs Posten. 14 maj 2016.
<http://www.gp.se/nyheter/sverige/%C3%B6b-micael-byd%C3%A9n-efterlyser-nytt-totalf%C3%B6rsvar-1.200799>
(Hämtad 2016-05-15)
- Langelandsfortet. *Danmarks vej til NATO*.
<http://www.langelandsfortet.dk/>
(Hämtad 2016-05-08)
- Lindroos, I. *Nato-anhängare: Finland kan inte lägga veto mot Sverige*. Yle Nyheter. 2 maj 2016.
<http://svenska.yle.fi/artikel/2016/05/02/nato-anhangare-finland-kan-inte-lagga-veto-mot-sverige>
(Hämtad 2016-05-16)
- Redin, J. *Frustrerad arméchef avgår*. 28 april 2016. SVT Nyheter, Jämtland.
<http://www.svt.se/nyheter/lokalt/jamtland/frustrerad-armedchef-avgar>
(Hämtad 2016-05-05)
- Regeringen. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*.
<http://www.regeringen.se/debattartiklar/2015/04/forsvarspolitisk-inriktning--sveriges-forsvar-2016-2020/>
(Hämtad 2015-05-16)
- Regeringen. ID-nummer: Prop. 2014/15:109. *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016-2020*.
<http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2015/04/prop.-201415109/>
(Hämtad 2016-05-01)
- Regeringen. *Sverige fördjupar sitt framtida försvarssamarbete med Danmark*. 14 januari 2016.
<http://www.regeringen.se/artiklar/2016/01/sverige-fordjupar-sitt-fredstida-forsvarssamarbete-med-danmark/>
(Hämtad 2016-05-06)
- Reinfeldt, F., Björklund, J., Löf, A., Hägglund, G. *Vi vill höja försvarsanslaget med fem miljarder årligen*. Dagens Nyheter. 22 april 2014.
<http://www.dn.se/debatt/vi-vill-hoja-forsvarsanslaget-med-fem-miljarder-arligen/> (debatt)

(Hämtad 2016-05-07)

- /ritzau/. *USA presser på för et større og dyrere dansk forsvar*. Jyllands-Posten International. 29 februari 2016. <http://jyllands-posten.dk/international/usa/ECE8476073/usa-presser-paa-for-et-stoerre-og-dyrere-dansk-forsvar/>
(Hämtad 2016-05-09)

- *Ryssland varnar Sverige för att gå med i Nato*. Dagens Industri. 29 april 2016. <http://www.di.se/artiklar/2016/4/28/ryssland-varnar-sverige-for-att-ga-med-i-nato/>
(Hämtad 2016-05-16)

- Sveriges Radio. *Norge och Danmark rekryterar yrkesmilitärer via värnplikten*. 29 oktober 2014. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6004177>
(Hämtad 2016-05-05)

- Sveriges Riksdag. *Minnet av 200 år i fred*. Motion 2000/01:K331. http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/minnet-av-200-ar-i-fred_GO02K331
(Hämtad 2016-05-17)

- SVT Nyheter, *Danmark köper amerikanska F-35-stridsflygplan*. <http://www.svt.se/nyheter/utrikes/danmark-koper-amerikanska-f-35-stridsflygplan>
(Hämtad 2016-05-16)

- SVT Nyheter. *FN varnar för fortsatt flyktingvåg*. 25 augusti 2015. <http://www.svt.se/nyheter/utrikes/rekordmanga-flyktingar-till-ungern>
(Hämtad 2016-05-01)

- SVT. *Dokument inifrån: Vad hände med försvaret?* 10 december 2015. <http://www.svt.se/dokument-inifran/se-program/dokument-inifran-vad-hande-med-forsvaret-avsnitt-1>
(Hämtad 2016-05-05)

- Säkerhetspolisen. *Nationellt centrum för terrorhotbedömning*. <http://www.sakerhetspolisen.se/kontraterrorism/nationellt-centrum-for-terrorhotbedomning.html>
(Hämtad 2016-05-10)

- Säkerhetspolitik. *Nordiskt försvarssamarbete*. 28 juli 2010. <http://www.sakerhetspolitik.se/Forsvar/Internationellt/Nordiskt-forsvarssamarbete/>
(Hämtad 2016-04-27)

- Von Hall, G *Svensk vapenexport till flera diktaturer*. 15 maj 2015 <http://www.svd.se/svensk-vapenexport-till-flera-diktaturer>
(Hämtad 2016-05-18)

- Wanning, N., Johannessen, F. *Terror bekämpas med nordiskt samarbete*. Norden. 30 mars 2016. <http://www.norden.org/sv/aktuellt/nyheter/terror-bekaempas-med-nordiskt-samarbete>
(Hämtad 2016-05-03)

- Zuiderveld, R. *Försvarsexpert: "Enorma brister i Sveriges försvarskapacitet"*. SVT Agenda. 16 november 2014. <http://www.svt.se/agenda/forsvarsexpert-enorma-brister-i-sveriges-forsvarskapacitet/>
(Hämtad 2016-05-06)